

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FILOZOFICKÁ FAKULTA**

Sociálna politika Európskej únie a Lisabonská zmluva

Bakalárska práca

Študijný program: Politológia

Školiace pracovisko: Katedra politológie a európskych štúdií

Školiteľka: PhDr. Elena Dřizová, CSc.

Nitra 2011

Natália Špaldoňová

Pod'akovanie

Chcela by som sa poďakovať všetkým, ktorí mi pomohli pri spracovaní mojej témy, najmä školiteľke mojej práce, PhDr. Elene Dřizovej, CSc., za cenné rady a usmernenia, ktoré viedli k napísaniu bakalárskej práce.

Abstrakt

ŠPALDOŇOVÁ, Natália: Sociálna politika Európskej únie a Lisabonská zmluva. Bakalárska práca. Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Filozofická fakulta; Katedra politológie a európskych štúdií. Školiteľka: PhDr. Elena Dřizová, CSc. Nitra 2011, 43 s.

Bakalárska práca pojednáva o sociálnej politike Európskej únie a Lisabonskej zmluve. Sociálna politika sa zameriava na rôzne stránky a oblasti života ľudí a rôzne situácie. Cieľom práce bolo analyzovať vývoj a súčasný stav sociálnej politiky v Európskej únii. V dvoch kapitolách je postupne charakterizovaný teoretický základ sociálnej politiky, nástroje, aktéri, princípy a funkcie, historický vývoj európskej sociálnej politiky, okruhy sociálnej politiky, zmeny a úlohy, ktoré priniesla Lisabonská zmluva. Celá práca obsahuje zhrnutie súčasného stavu, hodnotí súčasný právny stav, ktorý nastal v deň, keď do platnosti vstúpila Lisabonská zmluva.

Kľúčové slová: sociálna politika, Európska únia, Lisabonská zmluva, Lisabonská stratégia, členské štáty EÚ, európska integrácia

Abstract

ŠPALDOŇOVÁ, Natália: Social policy of the European Union and the Lisbon Agreement. Bachelor thesis. Constantine Philosopher University Nitra, Philosophic Faculty, Politology and European Studies Department. Tutor: PhD Elena Dřizová, CSc, Nitra 2011, 43 pages.

The bachelor thesis deals with the social policy of the European Union and Lisbon Agreement. The social policy aims in various sides and areas of life of people and various situations. The thesis aims in analyze of the development and current situation of the social policy in the European Union. Two chapters gradually characterize theoretic base of the social policy, tools, players, principles and functions, historic development of the European social policy, ranges of the social policy, changes and task rising from the Lisbon Agreement. The thesis present summary of the current situation, judges current legal status that set in on day when the Lisbon Agreement became valid.

Key words: social policy, European Union, Lisbon Agreement, Lisbon strategy, country members of the European Union, European integration.

Obsah

Úvod.....	7
1 Sociálna politika.....	9
1.1 Charakteristika sociálnej politiky.....	9
1.2 Sociálna politika v Európskej únii, Lisabonská stratégia.....	12
2 Lisabonská zmluva a okruhy sociálnej politiky.....	24
2.1 Lisabonská zmluva.....	24
2.2 Okruhy sociálnej politiky.....	27
2.2.1 Rodinná politika.....	27
2.2.2 Zdravotná politika.....	29
2.2.3 Vzdelávacia politika.....	32
2.2.4 Bytová politika.....	34
2.2.5 Politika zamestnanosti a nezamestnanosti.....	35
Záver.....	39
Použitá literatúra.....	41

Úvod

Sociálna politika sa v európskom priestore chápe a vymedzuje v rôznych významových a obsahových rovinách. Najčastejšie je uvádzaná ako určitá zložka politiky štátu a to najmä ako rodinná, zdravotná a dôchodková politika. Ďalej sa chápe ako doplnok hospodárskej politiky štátu s cieľom regulovať sociálne dopady hlavne v oblasti ochrany zamestnanosti, pracovných práv a pracovných podmienok. Na koniec ju môžeme vnímať ako synonymum sociálneho zabezpečenia čiže sociálnej ochrany občanov štátu.

Integračný proces znamenal i snahu o sledovanie iných než hospodárskych cieľov. Zakladajúce dokumenty, Zmluva o založení Európskeho spoločenstva a Zmluva o Európskej únii, obsahujú okrem hospodárskych cieľov taktiež ciele sociálne, politické a bezpečnostné. Ekonomické a sociálne ciele vytvárajú prvý pilier formovania EÚ, ktoré predstavujú užšie vzťahy medzi krajinami Európskej únie. Spôsob vytvárania týchto vzťahov sa realizuje na základe sociálnej solidarity a súdržnosti. Sociálne ciele EÚ sa do oblasti sociálnej politiky začleňovali postupne, ako sa spoločnosť sociálne, politicky a hospodársky vyvíjala.

Európska sociálna charta vytvára dôležitý medzník, ktorý súvisí s cieľovými prioritami súčasnej sociálnej politiky. Predstavuje prvoradý medzinárodný nástroj Rady Európy z hľadiska sociálnej ochrany sociálnych skupín a jednotlivcov. Vývoj v európskom priestore postupne začleňuje širší okruh sociálnych práv občanov. Amsterdamská zmluva, ktorú uznala Európska sociálna charta za štandard sociálnych práv doplnila Dohodu o sociálnej politike z Maastrichtskej zmluvy priamo do textu Zmluvy o EU. Dohoda znamenala posilnenie sociálnej solidarity členských štátov Európskej únie.

Na základe odlišností v cieľoch, systémoch a nástrojoch sociálnej politiky v jednotlivých krajinách EÚ, sa Európska únia zameriava na koordináciu jednotlivých oblastí sociálnej politiky na základe subsidiárneho princípu.

Na tento problém nadväzuje Lisabonská stratégia s cieľom vytvoriť viac a lepších pracovných miest v jednotlivých členských krajinách. Zaraďuje ho aj do ďalších oblastí politiky a zapája taktiež rôzne subjekty. Na základe toho majú byť do realizácie a formovania politiky zamestnanosti zapojení taktiež i sociálni partneri.

Lisabonská zmluva vyzýva, aby sa sociálna politika zameriavala na oblasti zásadného významu. Výsledkom toho má byť rast zamestnanosti, kvalifikácia pracovníkov v danej oblasti. Hlavnú rolu by mali mať národné služby v oblasti zamestnanosti, ktoré by sa mali zamerať na sféru voľných pracovných miest a vzdelávacie možnosti. Na získanie požadovanej kvalifikácie pre nezamestnaných by mali byť vytvorené i určité špeciálne programy. Ďalším významným prvkom je celoživotné vzdelávanie, ktoré je základnou zložkou európskeho sociálneho modelu. Taktiež by sa mala zvyšovať zamestnanosť v službách a podporovať zásada rovných príležitostí pre mužov a ženy, lepšie podmienky rodinného života a primeraná bytová a zdravotná politika.

Cieľom našej práce je rozobrať problematiku sociálnej politiky, zamerať sa na teoretický základ a taktiež poukázať na zmeny a úlohy, ktoré do tejto oblasti priniesla Lisabonská zmluva. Práca je rozdelená na dve kapitoly.

V prvej kapitole sa venujeme samotnej sociálnej politike, jej charakteristike, princípom, historickému základu či subjektom. Druhá časť prvej kapitoly je zameraná na samotnú integráciu v oblasti Európskej únie a Lisabonskú stratégiu.

Druhá kapitola je určená na skúmanie jednotlivých okruhov sociálnej politiky a bližšie zoznámenie sa s Lisabonskou zmluvou. Oblasti sociálnej politiky sú rozdelené na okruhy rodinnej, zdravotnej, vzdelávacej, bytovej politiky a politiky zamestnanosti a nezamestnanosti. Každý okruh je vymedzený samostatným priestorom na rozbor.

Hypotézou práce je na základe teoretických poznatkov rozobrať problematiku sociálnej politiky, zamerať sa na jednotlivé okruhy, ktoré spadajú pod túto politiku a zistiť, či súčasný stav korešponduje s cieľmi, ktoré si Európska únia v rámci svojich cieľov stanovila.

Celú prácu sme sa snažili smerovať tak, aby zachovávala postup od všeobecných teoretických poznatkov až po aplikáciu v praxi. Informácie sme čerpali z odbornej literatúry a internetových zdrojov.

Prostredníctvom práce sme mali možnosť bližšie sa zoznámiť s danou problematikou a priniesť teoretické poznatky, ktoré sme získali v oblasti analýzy danej témy.

1 Sociálna politika

1.1 Charakteristika sociálnej politiky

Štátna sociálna politika je nástrojom, na základe ktorého štát zabezpečuje svojim občanom ich sociálne práva v zmysle Všeobecnej deklarácie ľudských práv z roku 1948 a dvoch paktov ľudských práv z roku 1966. Sociálna politika štátu má vytvoriť priestor rovnakých príležitostí a šancí pre každého, a ponúkať podmienky k rozvoju ľudského potenciálu. Je teda neopomenuteľným nástrojom k sociálnej integrácii občanov a v prípade ich zlyhania k zabezpečeniu sociálnej existencie.¹ Takto chápaná sociálna politika by mala zodpovedať ekonomickým, sociálnym, historickým a kultúrnym tradíciám danej krajiny.

Sociálnu politiku môžeme charakterizovať z rôznych pohľadov. V súčasnosti sa stretávame s odlišnými vymedzeniami, ktoré sa líšia mierou abstrakcie aj konkrétnymi východiskami. M. Hill ju v učebnici sociálnej politiky vymedzuje dvoma spôsobmi: „*sociálna politika ako súčasť verejnej politiky, ako je určitá oblasť či odbor a sociálna politika je vymedzená tým, čím sa odlišuje od ostatných politík*“.²

A. Walker uvádza, že existuje toľko definícií sociálnej politiky, koľko autorov o nej píše.³ R. Titmuss nepodáva vlastnú definíciu sociálnej politiky, ale reprodukuje množstvo definícií uvádzaných inými autormi a nachádza vo väčšine z nich tieto tri definíčné znaky: „*prospešnosť občanom, viazanosť na ekonomické a mimoekonomické ciele a využívanie nástrojov umožňujúcich redistribúciu zdrojov od bohatých k chudobným*“.⁴ Sociálna politika sa vzťahuje k politike vlád, ktorá má priamy dopad na zabezpečenie občanov príjmami alebo službami. Jej jadro potom tvoria sociálna pomoc, sociálne zabezpečenie, sociálne a zdravotné služby a taktiež bytová politika.

Môžeme vychádzať v konečnom dôsledku z toho, že sociálna politika je teda súbor aktivít, opatrení, ktoré smerujú k rozvoju človeka, spôsobu jeho života, k zlepšeniu životných podmienok obyvateľov, k zabezpečeniu sociálnej suverenity či bezpečia v rámci politických a hospodárskych možností krajiny.

---

¹ TOMEŠ, I: Sociálna politika, teória a medzinárodná skúsenosť. S. 43

² HILL, H: Understanding Social Policy. In: 344

³ OUTRAM, S: Social Policy. In: 176

⁴ STANEK, V. a kolektív: Sociálna politika. S. 28

V literatúre nájdeme rôzne modely sociálnej politiky, ktoré sa historicky objavovali v určitých etapách sociálneho vývoja vo svete a to klasický liberalizmus čiže štát, ktorý podporuje trh a trhovo diferencovaný blahobyť prosperujúcich vrstiev, neoliberalizmus, uplatňujúci liberálne a sociálno-demokratické črty sociálnej politiky a kolektivistický model, čiže snaha o rovnosť nielen pri uspokojovaní minimálneho štandardu potrieb, ale i rovnosť na vyššom štandarde.⁵

Uvedené typy neprevažujú v jednotlivých krajinách rovnako, ide skôr a o prevahu jedného z typov.

Sociálna politika sa realizuje na základe určitých subjektov, ktoré nesú zodpovednosť pred objektmi sociálnej politiky. Ako hlavný s týchto subjektov vystupuje štát. Štát určuje obsah, ciele a úlohy sociálnej politiky v danej etape spoločenského rozvoja. Existuje však aj celý rad ďalších subjektov, ktoré môžeme v najvšeobecnejšom chápaní rozdeliť na štátne a neštátne.

Štát ako subjekt sociálnej politiky vytvára podmienky na to, aby čo najširší okruh sociálnych potrieb bol zabezpečený vlastnými silami (pracovným príjmom, sociálnym poistením a pod.) Štát garantuje v prípade preukázanej chudoby každému občanovi poskytnutie sociálnej pomoci (dávky, služby) na základe celospoločensky uznávaného životného minima.

Sociálna politika smeruje k určitému sociálnemu ladeniu spoločnosti. Zameriava sa na zabezpečenie určitej starostlivosti, blahobytu ľudskej bytosti ako takej, na základe jej výnimočnosti, schopnosti, jedinečnosti. Ide o súbor cieľov, tzv. rozvoj človeka, spôsobu jeho života, jeho tvorivé sily a dispozície. Tento cieľ sa dosahuje uplatňovaním tzv. princípov sociálnej politiky. Tieto princípy rozdeľujeme na princíp sociálnej spravodlivosti, princíp sociálnej solidarity, princíp subsidiarity a princíp participácie.

Princíp sociálnej spravodlivosti je kľúčovým pojmom sociálnej politiky. Sociálna spravodlivosť a harmónia sa vyznačujú silným politickým nábojom, vplyvajú na stabilitu spoločnosti. Väčšina vlád deklaruje tento princíp ako základ organizovania, štruktúrovania a riadenia spoločnosti.⁶

Podľa princípu sociálnej solidarity vnímame človeka ako bytosť spoločenskú a sociálnu. Človek žije v spoločnosti, je závislý na ostatných, na spoločnosti ako celku. Solidarita medzi ľuďmi závisí od ľudskej spolupatričnosti, súdržnosti a zodpovednosti.

---

⁵ POTŮČEK, M: Sociální politika. S. 43

⁶ DŘÍZOVÁ, E. Miesto politiky v riadení spoločenských procesov. In *Politológia*. S. 39-41

„Tento princíp je nosný v celej povojnovej histórii európskej integrácie. Vyjadruje spoluúčasť bohatších a veľkých s malými alebo chudobnými. V ekonomickej oblasti sa prejavuje napr. regionálnou politikou, v politickej oblasti systémom vážených hlasov“.⁷

Na základe princípu subsidiarity do právomoci vyšších orgánov prechádzajú len tie kompetencie, ktoré nemožno účinnejšie uplatniť na nižšej úrovni. *„V rámci EÚ to znamená, že na úrovni európskych inštitúcií by sa mali prijímať len tie rozhodnutia, ktoré nemožno lepšie zabezpečiť na národnej a nižšej úrovni. V súčasnosti sa takými javia záležitosti týkajúce sa niektorých aspektov zahraničnej politiky, spoločného trhu, spoločnej meny, spoločnej obrany, medzinárodne organizovanej kriminality, znečistenia životného prostredia presahujúceho hranice členských štátov a pod“.⁸*

Princíp participácie znamená, že občania, ktorých život je ovplyvňovaný určitými opatreniami a rozhodnutiami, musia mať možnosti zúčastniť sa procesov, ktoré vedú k ich prijímaniu a realizácii.

Štát má moc, ktorou ho poverili jednotlivci tohto štátu. Štát nemôžu túto moc otočiť proti svojim občanom. Kľúčovou civilizačnou otázkou je charakter štátu. Touto otázkou sa zaoberajú aj štáty EU. EÚ sa nevzdala západoeurópskeho sociálneho modelu založeného na koncepcii plnej zamestnanosti a blahobytu. Maastrichtská zmluva o EÚ stanovila, že únia bude dosahovať vysokú úroveň zamestnanosti a sociálnej ochrany, bude zvyšovať kvalitu života a smerovať k ekonomickému a sociálnemu zjednoteniu medzi členskými štátmi.

Európska rada v roku 2000 schválila v Lisabone Európsku sociálnu agendu, ktorá predstavuje dôležitú etapu pri posilnení a modernizácii európskeho sociálneho modelu založeného na nerozlučnom spojení hospodárskeho výkonu a sociálneho pokroku. Európska rada pre EÚ stanovila strategický cieľ : urobiť všetko pre to, aby sa Európa stala najkonkurencieschopnejšou ekonomikou na svete, založenou na vedomostiach, dynamicky sa rozvíjajúcou, schopnou dosahovať udržateľné tempo ekonomického rozvoja a vytvárať viac a lepších pracovných príležitostí pri vyššej sociálnej súdržnosti.⁹

Hlavným cieľom sa malo stať udržanie plnej zamestnanosti, ale taktiež vytvorenie spoločnosti rovnocennej taktiež pre mužov ako aj pre ženy.

---

⁷ PRINCÍP SOLIDARITY. Dostupné na internete:
<http://www.cpep.sk/index.php?id=9&w=P&wid=242>

⁸ PRINCÍP SUBSIDIARITY. Dostupné na internete:
<http://www.cpep.sk/index.php?id=9&w=P&wid=67>

⁹ STANEK, V. a kolektív: Sociálni politika. S. 23

Európsky sociálny model musí smerovať na základe systému sociálnej ochrany k ekonomike založenej na vedomostiach. Široké chápanie sociálnej politiky by malo byť rozšírené o vzdelávaciu politiku. Spoločnosť založená na vedomostiach plne zvyšuje taktiež kvalitu života.

1.2 Sociálna politika v Európskej únii, Lisabonská stratégia

Debata ohľadom druhej generácii práv a to hlavne o právach sociálnych, sa objavila omnoho skôr na národnej ako na medzinárodnej úrovni. Zatiaľ čo vnútroštátne sa stalo vplyvom robotníckych protestov v priebehu 19. storočia, medzinárodne sa sociálne práva objavujú až po druhej svetovej vojne. Na úrovni medzinárodných noriem a možností ich vnucovaní sa dajú zistiť výrazné rozdiely, ako vo formuláciách, tak v praktických garanciách. Toto tvrdenie odôvodňujú dva argumenty – na globálnej úrovni v rámci OSN obsahuje právne nezáväzná Všeobecná deklarácia ľudských práv práva prvej i druhej generácie, avšak právne záväzné dokumenty existujú pre každú z generácii oddelene. Prvú generáciu práv pokrýva Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach a druhú Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach (obidva z roku 1966, v platnosti od roku 1976). Zatiaľ čo prvý pakt obsahuje nepodmienené záväzky štátov zaistiť spomenuté práva, druhý pakt obsahuje formuláciu pružností. Práv druhej generácie má byť dosiahnuté postupne, štáty sa iba zaväzujú podniknúť kroky k dosiahnutiu práv, nie na rozdiel od Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach chrániť priamo práva.¹⁰ Taktiež kontrolný mechanizmus v rámci OSN je v prípade Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach omnoho účinnejší než u Medzinárodného paktu o hospodárskych sociálnych a kultúrnych právach.¹¹

---

¹⁰ Na regionálnej úrovni je rozdiel medzi kvalitou ochrany prvej a druhej generácie práv ešte výraznejší. Na dodržanie dohovoru na ochranu ľudským práv a základných slobôd prijatých na pôde Rady Európy v roku 1950 v znení doplnkových protokolov dohliada Európsky súd pre ľudské práva, ktorého mechanizmus býva označovaný za najefektívnejší regionálny kontrolný mechanizmus vôbec. Európska sociálna charta z roku 1961, ani revidovaná Európska sociálna charta z roku 1996 zďaleka podobne efektívnym systémom dohliadajúceho orgánu v podobe súdu prijímajúceho individuálne podanie nedisponujú.

¹¹ SMEKAL, H: Lidské práva v Evropské unii. S.58

I keď vidíme určitú odlišnosť medzi prvou a druhou generáciou práv v právnej rovine sa politické deklarácie snažia presadiť myšlienku nedeliteľnosti práv, čo znamená, že by malo byť rovnako zaobchádzané s obidvomi generáciami práv, jak to stanovuje napríklad Viedenská deklarácia zo Svetovej konferencie OSN o ľudských právach v roku 1993.¹² Uznáním nedeliteľnosti práv sa výrazne zvyšuje masa práv, ktoré štáty musia dodržiavať, pričom nedodržanie napríklad sociálnych práv by sa krajiny mohli stať objektom kritiky ako štátu, ktorý porušuje ľudské práva.¹³

V roku 1949 vzniká Rada Európy.¹⁴ Jej cieľom je podporovanie demokracie, ľudských práv, trhového hospodárstva a taktiež sociálnych práv. Na tomto základe vznikla Európska zmluva o ochrane ľudských práv a slobôd. Občania jednotlivých krajín sa so svojimi žiadosťami a sťažnosťami môžu priamo obracať na komisiu Rady Európy a na Európsky súd pre ľudské práva. Základným nástrojom hospodárskej a sociálnej ochrany sa stala Európska sociálna charta. Charta zaručuje, bez diskriminácie, využívanie základných ľudských práv, v prípade že daný štát sa stane signatárom ESCH a implementuje je do svojho právneho poriadku.

Sociálna politika EÚ zahrňuje rovnosť príležitostí, otázky ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci, zamestnanosti, pracovných podmienok, otázky sociálnej ochrany a sociálneho zabezpečenia a zameriava sa tiež na špecifické problémy, ako sú chudoba, zdravotné postihnutia, drogy. Sociálna legislatíva EÚ bola dlhodobý proces.¹⁵

Sociálna politika EÚ sa posunula od orientácie na problémy zamestnanosti v podmienkach voľného pohybu osôb k širšiemu vnímaniu problémov týkajúcich sa sociálnej ochrany obyvateľov Európy, zameraním na skupiny ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením.

Veľký dopad na európsku spoločnosť majú taktiež technologický pokrok, globalizácia a starnutie obyvateľstva. Európska únia podnecuje zamestnanosť a mobilitu a tým ovplyvňuje tempo zmien, ktoré sa v posledných rokoch zrýchľuje. Obyvatelia EÚ majú nové príležitosti, väčší výber a lepšie životné podmienky, v ktorých žijú dlhšie, zdravšie, hodnoty a vzťahy medzi generáciami sa menia, taktiež ako pracovné štruktúry.

---

¹² Pozri 5. bod Viedenskej deklarácie: „Všetky ľudské práva sú univerzálne, nedeliteľné...“

¹³ Masové a závažné porušenie ľudských práv oprávňujú k intervencii do vnútorných záležitostí štátu.

¹⁴ Organizácia európskych štátov založená na základe medzivládneho princípu tzn. aby bola zachovaná suverenita národných vlád. Je oddelená od všetkých iných európskych integračných štruktúr. Jej sídlom je francúzsky Štrasburg.

¹⁵ TOMEŠ, I.: Úvod do teorie a metodologie sociální politiky. S. 46

Tieto zmeny však majú aj opačnú, negatívnu stránku, veľký počet ľudí stráca zamestnanie, stúpa tak nezamestnanosť v daných krajinách, príliš veľa mladých ľudí ukončí školu predčasne, a v dôsledku toho takáto časť obyvateľstva žije v chudobe a zlých životných podmienkach.¹⁶ Napriek tomu, aj keď prieskumy verejnej mienky hovoria o tom, že Európania sú spokojní s kvalitou svojho života, vyjadrujú strach nad budúcnosťou, boja sa o svoje deti a ich ďalší život v menšom blahobyte.¹⁷

Sociálna oblasť právomoci EÚ a zodpovednosť sú obmedzené. EÚ môže spolupracovať s členskými štátmi na zmenách v dôsledku globalizácie a vývoja technológií. Základná otázka nastáva v prípade sociálnej nerovnosti vo vzťahu k ekonomickej prosperite. Sociálne napätie môže vzniknúť na základe nedostatočného zvládnutia sociálno-ekonomického problému, ktoré vedie k nelegálnej migrácii, extrémizmu a pod. Impulzom na realizáciu európskej politiky zamestnanosti bolo vytvorenie Európskeho sociálneho fondu, ktorého hlavným cieľom je znižovanie nezamestnanosti, zvyšovanie zamestnanosti, sociálne začlenenie osôb a rozvoj trhu práce. Orgánom, ktorý mal poskytovať odborné poradenstvo inštitúciám Európskeho spoločenstva sa stal Európsky hospodársky a sociálny výbor. Jeho poslaním bola pomoc v otázkach politiky zamestnanosti, sociálnych príležitostí, verejného zdravia, či rovnosti príležitostí. Za oblasť sociálnej politiky majú hlavnú zodpovednosť samotné členské štáty, ktorých politiky sú uskutočňované prostredníctvom Rady pre zamestnanosť, sociálnej politiky, zdravia a ochrany spotrebiteľa. Ich hlavným cieľom je podporovať sociálne oblasti, najmä vysokú úroveň sociálnej ochrany, skvalitnenie pracovných miest, ochrany zdravia, a zaistenie rovnakých príležitostí pre všetkých občanov Európskej únie. Rada sa skladá z ministrov, stanovuje spoločné ciele a priority, predkladá odporúčania členským štátom. Dôležitá je teda výmena informácií. Na zaoberanie sa týmito otázkami slúžia Výbor pre zamestnanosť a Výbor pre sociálnu ochranu.¹⁸

---

¹⁶ Okrem týchto spoločenských problémov, v roku 2008 došlo k celosvetovému hospodárskemu spomaleniu, zvýšili sa ceny potravín, energií, finančné trhy ohrozila kríza. Tento vývoj taktiež nepriamo zasahuje chudobnú časť obyvateľstva.

¹⁷ BOTEK, O: Sociálna politika. S. 34

¹⁸ BEBLAVÝ, M.: Sociálna politika. S. 74

Pojem hospodárskej a sociálnej súdržnosti sa objavuje už v Zmluve o založení EHS z roku 1957.¹⁹ Preambula zmluvy obsahuje záväzok k znižovaniu rozdielov vo vývoji medzi regiónmi.

Všeobecne je tu deklarovaná podpora zlepšovania životných a pracovných podmienok a zamestnanosti pracujúcich s cieľom ich postupného zladenia a zlepšovania. Európsky sociálny fond predstavuje nástroj, ktorý pomáha rozširovať príležitosti k zamestnaniu a zvyšovaniu mobility pracovníkov.²⁰

Neformálny sociálny dialóg ako spoločná poradná procedúra medzi sociálnymi partnermi na európskej úrovni a inštitúciami ES/EU zaviedla Európska komisia v roku 1985. O rok neskôr, po prijatí Jednotného európskeho aktu, sa hospodárska a sociálna súdržnosť stala spoločne s jednotným vnútorným trhom jedným s cieľov politik ES.

Európska sociálna charta je dokumentom celoeurópskeho významu, ktorý znamenal veľký význam pre rozvoj sociálnej politiky.²¹ Tento dokument ratifikovali členské štáty Rady Európy v roku 1961. Európska sociálna charta bola podpísaná v Turíne 18.10. 1961 a do platnosti prišla od 26.2.1965. Charta zahŕňa 19 základných práv, princípov (právo na prácu, právo na spravodlivú odmenu za prácu, právo na ochranu zdravia atď.) Ďalších 12 práv obsahuje Dodatkový protokol, ktorý bol prijatý 5.5. 1988 v Štrasburgu. Práva, ktoré sú zakotvené v ESCH sú uznávané všetkými štátmi, ktoré Chartu podpísali. V Charte je taktiež ukotvený spôsob naplňania, avšak konkrétne opatrenia sú založené na rozhodnutiach jednotlivých štátov. V roku 1991 bol v Turíne otvorený k podpisu protokol pozmeňujúci chartu, ktorý mal zlepšiť účinnosť Charty, hlavne fungovanie kontrolného mechanizmu. Chránené práva sú obsahom jej prvej a druhej časti.²²

Prvá časť charty obsahuje 19 práv a zásad zmluvných strán. Druhá časť obsahuje 19 článkov a to právo na prácu, právo na spravodlivé pracovné, bezpečné a zdravé podmienky, právo na spravodlivú odmenu, právo organizovať sa, právo na kolektívne

---

¹⁹ Hospodárska a sociálna súdržnosť je prejavom solidarity medzi členskými štátmi. Je implementovaná na základe regionálnej politiky EÚ, ktorá sa stala súčasťou komunitárneho práva po prijatí Maastrichtskej zmluvy v roku 1992. Jej cieľom je získanie vyrovnaného vzťahu sociálno-ekonomického rozvoja EÚ.

²⁰ Členské štáty Európskej únie spravujú finančné prostriedky z Európskeho sociálneho fondu, aby mohli riešiť rozmanité výzvy v oblasti zamestnanosti. Táto oblasť poskytuje prístup k programom ESF jednotlivých členských štátov, ich financovaniu, prioritám, cieľov a úspechom.

²¹ Európska sociálna charta je obdobou Európskeho dohovoru o ľudských právach, avšak jej predmetom sú práva ekonomického a sociálneho charakteru.

²² STRÁŽNICKÁ, V: Európska integrácia a právo Európskej únie. S. 36

vyjednávacie, právo detí, mladistvých i žien na ochranu, právo na poradenstvo pre voľbu povolania, právo na odborné vzdelanie...²³

Dodatkový protokol, ktorý bol prijatý v roku 1988 je doplnený o ďalšie práva.²⁴

Tretia časť obsahuje článok zahrňujúci záväzky, vyplýva z neho povinnosť vybrať si spomínané články. Štvrtá časť zahŕňa povinnosť, aby raz za dva roky zmluvné strany zaslali generálnemu tajomníkovi Rady Európy správu o plnení prijatých ustanovení II. časti charty.²⁵ Kontrolný mechanizmus zabezpečujú Parlamentný výbor, výbor ministrov, vládny výbor a výbor nezávislých expertov. Piata časť obsahuje Obmedzenia v prípade vojny alebo všeobecného ohrozenia. Neoddeliteľnou súčasťou charty je jej dodatok. Tento dodatok upravuje pôsobnosť charty.

Charta základných sociálnych práv pracujúcich z roku 1989 je ďalším dôležitým dokumentom vo vývoji európskej sociálnej politiky.²⁶ Počas realizácie vnútorného trhu vychádzala najavo požiadavka, že sociálne minimálne štandardy sa napriek veľkému tlaku konkurencie nesmú spochybnit'.²⁷

Charta obsahuje právo na spravodlivú odmenu za prácu, ktorá zaisťuje pracovníkom a ich rodinám uspokojivú životnú úroveň, právo na zdravotne a sociálne zabezpečenie a bezpečnosť pri práci, právo na odborné vzdelanie a výcvik po celý pracovný život, právo organizovať sa v miestnych, celoštátnych i medzinárodných organizáciách, právo na ochranu práv pracovníkov a kolektívne vyjednávanie bez ohľadu na príslušnosť k odborom, právo handicapovaných ľudí na integrácii do pracovného života, právo pracovníkov na informácie o ekonomickej a finančnej situácii firiem, v ktorých sú zamestnaní, právo podieľať sa na ich riadení, právo na slobodnú voľbu povolania, právo usadzovať sa a pracovať v krajinách EÚ, právo migrujúcich pracovníkov na rovnaké dane a sociálne zabezpečenie; právo na dobré životné a pracovné podmienky vrátane

---

²³ ...právo na ochranu zdravia, právo na sociálne zabezpečenie, lekársku a zdravotnú starostlivosť, právo na sociálne služby, právo rodiny a matky na sociálnu, právnu a ekonomickú ochranu, právo vykonávať zárobkovú činnosť na území ostatných zmluvných strán, právo migrujúcich pracovníkov a ich rodín na ochranu a pomoc.

²⁴ Právo na rovnaké príležitosti a rovnaké zaobchádzanie v oblasti zamestnania a povolania bez diskriminácie založenej na rozdieloch pohlaví; právo pracovníkov na informácie a konzultácie v rámci podniku; Právo pracovníkov podieľať sa na určovaní a zlepšovaní pracovných podmienok a pracovného prostredia; Právo starších osôb na sociálnu ochranu;

²⁵ Formu správy stanoví výbor ministrov. Kontrolný mechanizmus zabezpečujú Parlamentný výbor, výbor ministrov, vládny výbor a výbor nezávislých expertov.

²⁶ Pozadie tejto charty je v preambule zmluvy o ES, kde „zabezpečenie hospodárskeho a sociálneho pokroku“ je pomenované ako jeden z cieľov EÚ.

²⁷ CHARTA ZÁKLADNÝCH SOCIÁLNYCH PRÁV PRACOVNÍKOV. Dostupné na internete: http://www.europa.sk/charta_socialnych_prav

rovnosti pracovných podmienok, právo na odmenu za nočnú a nadčasovú prácu a za dovolenku, právo na sociálne zabezpečenie vrátane výplaty podpory v nezamestnanosti a ďalších sociálnych dávok, právo mužov a žien na rovnaké zaobchádzanie, práva detí a mladistvých na ochranu, právo starších ľudí na primeranú životnú úroveň garantovanú štátom.

Chartu základných sociálnych práv podpísali všetky členské štáty európskeho spoločenstva okrem Veľkej Británie.²⁸ Tá nesúhlasila s tým, že charta zakotvuje veľkú časť ochrany práv pracujúcich a menej chráni záujmy podnikateľov. Z tohto dôvodu sa charta stala len určitým politickým vyhlásením bez právnych dôsledkov. Avšak vytvorila budúci dohovor o sociálnej politike.²⁹

Maastrichtská zmluva z roku 1992 sa stala ďalším významným míľnikom prístupu k sociálnej politike, do ktorej sa však vďaka odporu Veľkej Británie nedostala kapitola o sociálnej politike. Vyriešilo sa to na základe sociálneho protokolu a vznikol tzv. Dohovor o sociálnej politike. V roku 1997 zanikol, bol nahradený *Amsterdamskou zmluvou*, ktorú podpísala aj Veľká Británia, priamo Dohovor o sociálnej politike, ktorý bol začlenený do Zmluvy o založení EU. Vytvoril sa právny rámec pre zabezpečenie rovných príležitostí a rovného zaobchádzania v zamestnaní aj pre boj proti sociálnej izolácii. Zmluva tak nadobudla novú dimenziu sociálnych práv a cieľov sociálnej politiky.³⁰

V roku 1993 bola vydaná *Zelená kniha* o európskej sociálnej politike pri príležitosti ratifikácie Maastrichtskej zmluvy. Jej cieľom bolo analyzovať sociálnu spoločnosť. Zelená kniha mala analyzovať určité smery: zlepšenie situácie zamestnanosti, pracovných podmienok a noriem, problémov mladých ľudí, sociálna a ekonomická rola starých ľudí, podpora solidarity a integrácie, integrácia postihnutých ľudí.

---

²⁸ Pozadie Charty základných sociálnych práv je v preambule zmluvy o ES, kde „zabezpečenie hospodárskeho a sociálneho pokroku“ je charakterizovaný ako jeden z cieľov Európskej únie. Vychádza najavo požiadavka, na základe realizácie vnútorného trhu, že sociálne štandardy sa nesmú spochybniť aj napriek veľkému tlaku konkurencie.

²⁹ PROTOCOL ON SOCIAL POLICY. Dostupné na internete:

<http://europa.eu/abc/treaties/archives/en/entr8i.htm>

³⁰ STRÁŽNICKÁ, V: Európska integrácia a právo Európskej únie. S.35

Na základe týchto analýz bola neskôr publikovaná *Biela kniha* o európskej sociálnej politike, ktorú predložil J. Delors v roku 1993.³¹ V knihe boli predložené návrhy na obnovenie európskej ekonomickej prosperity a hospodárskeho rastu. Nemalo sa dopustiť, aby sa ekonomické ciele dosiahli na úkor ústupkov v sociálnej oblasti. V r. 1989 – 93 bolo do Európskeho sociálneho fondu pridelených 21 mld. ECU, najmä do aktívnej politiky zamestnanosti. Zmluva o európskej únii má pripojený i Sociálny protokol, ktorý upresňuje ciele v nadväznosti na Chartu z r. 1989. Znovu sa v ňom zdôrazňuje podpora zamestnanosti, zlepšovanie pracovných a životných podmienok, dostatočná sociálna ochrana, rozvoj ľudských zdrojov slúžiacich na zabezpečenie trvale udržateľných úrovní zamestnanosti a rušenie všetkých foriem vydedenia zo spoločnosti.³² Biela kniha konštatovala, že pri budovaní Európy sa treba sústrediť na konkurencieschopnosť a solidaritu. Mala by sa sústrediť na investície do nových technológií a byť ústredným zdrojom na vzdelanie obyvateľstva, ktoré by malo byť pracovne motivované.

Lisabonská stratégia je určitým pokračovaním v trende vyhláseným Bielou knihou o európskej sociálnej politike.³³ Táto stratégia bola prijatá v Lisabone v roku 2000 na zasadnutí Rady Európy. Na zasadnutí Rady v tom istom roku v Nice bola rozpracovaná do Európskeho sociálneho programu. Ako ústredné modernizované témy sociálneho modelu bol boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu. Závazkom stratégie bolo do roku 2010 obnova v hospodárskej, ekologickej a sociálnej oblasti.³⁴

Predpokladal sa vyšší hospodársky výkon a vytvorenie nových pracovných miest, ktoré mali viesť k vytvoreniu udržateľného rozvoja a sociálneho začlenenia. Členské krajiny sa jednohlasne dohodli na určitých hlavných smeroch politiky v rámci lisabonského programu. Prijatím Lisabonskej stratégie sa EU odhodlala k splneniu cieľu, že štát bude mať najkonkurencieschopnejšiu a najdynamickejšiu ekonomiku, schopnú udržať ekonomický rast, vytvárať viac lepších pracovných príležitostí a udržať čo najväčšiu sociálnu súdržnosť. Konkrétne to bol cieľ zvýšiť mieru ekonomického

---

³¹ Biela kniha obsahuje návrhy opatrení týkajúcich sa konkrétnych politických oblastí. Pomocou tejto knihy sa spúšťa dôležitý vývoj v sociálnej politike. Biele knihy môžu byť reakciou na zelené knihy, ktorých vedú i diskusii na európskej úrovni.

³² STANEK, V. a kolektív: Sociálna politika. S.27

³³ K sformulovaniu Lisabonskej stratégie EÚ viedol predstaviteľov členských krajín najmä nepriaznivý hospodársky vývoj v EÚ v porovnaní s inými regiónmi sveta, čoho príčinou bolo ustavičné odsúvanie ekonomické reformy v členských krajinách.

³⁴ SFORMULOVANIE LISABONSKEJ STRATÉGIE. Dostupné na internete:

<http://www.euroinfo.gov.sk/euroagency/agenda-eu-sr/lisabonska-strategia-3bd.html>

rastu do roku 2010 na 3 %, vytvoriť ďalších 20 miliónov nových pracovných miest, čo by znamenalo zvýšenie miery zamestnanosti z 61 % na 70 % a zvýšiť podiel pracujúcich žien z 51 % na 60 %.³⁵

Na základe týchto údajov si Európska únia stanovila určité základné úlohy.³⁶ Na základe týchto vytvorených úloh sa vytvorili štyri základné ciele sociálnej politiky a to pomoc najviac ohrozenej skupine obyvateľstva, prevencia pred rizikami sociálneho vylúčenia, prístup všetkých ľudí k zdrojom, právam, tovaru a služieb a boj proti chudobe a prevencia sociálneho vylúčenia.³⁷

V roku 2005 sa ukázalo že EU nie je schopná dosiahnuť ciele, ktoré si stanovila v Lisabone, čomu viedlo pomalý ekonomický rast, nízka produktivita práce, nedostatočné využitie informačných a komunikačných technológií či starnutie obyvateľstva.

Revidovaná lisabonská stratégia sa zameriava predovšetkým na rast a zamestnanosť.³⁸ Realizovala sa na základe trojročných reforiem, tzv. Národné programy reforiem, čiže reformy v oblasti hospodárskej politiky a politiky zamestnanosti. Taktiež došlo k zmenám v oblasti sociálneho začleňovania, dôchodkov a zdravotníctva. Od roku 2006 členské štáty predkladajú namiesto troch správ jednu, a to Národnú správu o stratégiách sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia.³⁹ Skladá sa

---

³⁵ SFORMULOVANIE LISABONSKEJ STRATÉGIE. Dostupné na internete:

<http://www.euroinfo.gov.sk/euroagendy/agenda-eu-sr/lisabonska-strategia-3bd.html>

³⁶ Na základe stanovených údajom Lisabonskej stratégie si EÚ stanovila základné ciele ako podpora zamestnanosti, čiže vytvorenie pracovných miest aj pre osoby s nižšou pracovnou kapacitou za každých podmienok, v akomkoľvek čase a vytvorenie a rozvoj trhu práce, stanovenie a garancia minimálnej mzdy potrebnej na udržanie kvality dôstojného života obyvateľov, rozvoj vzdelania, predchádzanie predčasnému odchodu zo školy, odstránenie diskriminácie z hľadiska vzdelania, prístupu k vzdelaniu a vytvorenie takého systému vzdelávania, ktorý bude vyhovovať i deťom z ohrozených skupín obyvateľstva, zabezpečenie kvalitného a primeraného prostredia na bývanie, ktoré spĺňa základné potreby a taktiež riešenie problematiky bezdomovcov, vytvorenie rovnakých podmienok a kvalít pre obyvateľstvo v oblasti zdravotníctva, dopravy, sociálneho zabezpečenia, kultúry, rekreácie a právnych službách, poskytovanie verejných a súkromných služieb na národnej, regionálnej aj miestnej úrovni a obnova znevýhodnených oblastí.

³⁷ Jedným z nástrojov k splneniu týchto cieľov sa stala tzv. Otvorená koordinačná metóda, ktorá vyplýva zo spoločného postupu v politike zamestnanosti, sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia a v oblasti zdravotnej starostlivosti.

³⁸ Ťažiskom politickej agendy Európskej komisie je právo Lisabonská stratégia pre rast a zamestnanosť. Pôvodne určený cieľ ešte nie je splnený avšak EÚ dosiahla už prvé limitované úspechy. Európska únia musí však čeliť aj výzve, ktorou je starnutie a nízky rast populácie.

³⁹ LISABON AGENDA. Dostupné na internete:

<http://www.euractiv.com/en/future-eu/lisbon-agenda/article-117510>

z národného akčného plánu sociálneho začlenenia, národnej strategickej správy v oblasti dôchodkov, národnej stratégie zdravotníctva a dlhodobej starostlivosti.

Členské štáty EÚ sa v oblasti sociálneho začleňovania budú sústreďovať na národné priority a stanovovať ciele v Národných akčných plánoch sociálneho začleňovania. V každej oblasti nastávať modernizácia, v oblasti dôchodkov to bude modernizácia dôchodkových systémov, v oblasti zdravotníctva na výmenu príkladov dobrej praxe. V súčasnosti sa lisabonská stratégia zameriava na hospodársky rast, sociálnu súdržnosť a udržateľný rozvoj.⁴⁰

Európska komisia v roku 2008 predstavila nové budúce smerovanie európskej sociálnej politiky prijatím tzv. sociálnej agendy. Cieľom agendy je modernizovať sociálnu politiku EÚ. Európska spoločnosť sa na základe rôznych zmien mení (napr. globalizácia, starnutie obyvateľstva atď.) a politiky EÚ musia držať krok s týmito zmenami. Sociálna agenda je súdržná s Lisabonskou stratégiou pre rast a zamestnanosť, a má taktiež svoje tri vzájomne prepojené dôležité ciele: prístup, solidarita a príležitosť. Ďalším cieľom je vytvoriť viac príležitostí pre obyvateľov EÚ, podporiť solidaritu a zlepšiť prístup ku kvalitným službám.

EÚ podporuje 7 základných činností v prioritných oblastiach a to deti a mládež, ktoré predstavujú budúcnosť Európy, mobilitu, boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu, boj proti diskriminácii, solidarita, prístup a príležitosť, vytvárania viac a lepších pracovných pozícií, dlhší a zdravší život.⁴¹

Na dosiahnutie týchto činností je potrebná kombinácia rôznych nástrojov. Sú to určité právne predpisy EÚ ako návrhy na vylúčenie diskriminácie z trhu práce, práva pacientov z oblasti zdravotníctva, lepšie fungovanie v oblasti zamestnanosti, sociálny dialóg⁴², finančná podpora od EÚ, spolupráca členských štátov, podpora príležitosti, prístupu a solidarity zo strany všetkých politík EÚ na základe zapojenia nevládných organizácií, miestnych a regionálnych orgánov.⁴³

S cieľom zlepšiť kvalitu a súlad celkového sociálno-hospodárskeho riadenia EÚ sa rozvrh programu sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia preorientoval na rozvrh,

---

⁴⁰ TOMEŠ, I.: Sociálna politika, teorie a mezinárodní zkušenost.

⁴¹ Európska únia má v sociálnej oblasti iba obmedzenú právomoc a zodpovednosť, avšak v spolupráci s členskými štátmi spojuje v rámci obnovenej sociálnej agendy rôzne opatrenia EÚ dokopy za účelom podpory týchto siedmych prioritných oblastí.

⁴² Smerovanie zamestnávateľov a zástupcov zamestnancov, aby využívali možnosti, ktoré im dáva európsky sociálny dialóg.

⁴³ GEFFERT, R.: Sociálna politika. S.112

ktorý bol určený pre nástroje na koordináciu hospodárskej politiky a politiky zamestnanosti vychádzajúce zo Zmluvy a ich plné zosúládovanie sa začalo v roku 2006.

Vnútroštátne stratégie sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia tak budú sledovať rovnaký trojročný časový plán ako programy národných reforiem so začiatkom v roku 2008 a trvaním do roku 2010.⁴⁴

Sociálna súdržnosť a konkurencieschopnosť sú udržiavané a posilňované predovšetkým zo strany štrukturálnych fondov, ktoré zabezpečujú hlavne finančnú podporu zo strany EÚ. V rokoch 2007 - 2013 bude prostredníctvom Európskeho sociálneho fondu poskytnutých 14 mld. EUR na podporu a posilu podnikov a pracovníkov, približne 26 mld. EUR na podporu vzdelávania, ďalších 30 mld. EUR na odstránenie diskriminácie v oblasti zamestnanosti, 5 mld. EUR do zdravotníctva, 1,2 mld. EUR na zvýšenie zamestnanosti prisťahovalcov. Taktiež Európsky fond pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín podporuje integráciu prisťahovalcov v členských krajinách EÚ.⁴⁵

Sociálna agenda EÚ prispieva aj tým, že zaisťuje dodávku kvalitných potravín, podporuje poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a potravinový priemysel.

Taktiež program PROGRESS podporujúci zamestnanosť a sociálnu solidaritu pomáha právnym predpisom EU a posilňuje partnerstvá na vnútroštátnej úrovni a úrovni EU.⁴⁶ Kvalitné a odborné vzdelávanie a podpora mladých ľudí sú podporované zo strany programov ako Mládež v akcii a program celoživotného učenia.

V poslednej dobe sa žiadne základné sociálne ciele nemenili. Naďalej sa dbá na to, aby sa dodržiavali základné práva na sociálnych trhoch, tak ako je to jasne vyslovené v cieľoch Únie a Listine základných práv Európskej únie. Avšak dnešná doba ovplyvnená hlavne globalizáciou vyžaduje rýchlu obnovu cieľov a prostriedkov na ich dosahovanie. V osemdesiatych rokoch bola sociálna agenda zameraná hlavne na

---

⁴⁴ SOCIÁLNA POLITIKA A POLITIKA ZAMESTNANOSTI: VŠEOBECNÉ ZÁSADY. Dostupné na internete:

http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/socialemploy/article_7284_sk.htm

⁴⁵ SOCIÁLNA POLITIKA A POLITIKA ZAMESTNANOSTI: VŠEOBECNÉ ZÁSADY. Dostupné na internete:

http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/socialemploy/article_7284_sk.htm

⁴⁶ Oblasť zamestnanosti a sociálnej solidarity podnietili EÚ na vytvorenie programu tzv. PROGRESS. Je zriadený za účelom finančnej podpory cieľov Sociálneho programu EÚ v oblasti sociálnych vecí, zamestnanosti a rovných príležitostí. Program PROGRESS existuje od roku 2007 popri ESF a mal by byť aktuálny do roku 2013.

ochranu zamestnanosti a na potrebu zaistiť konsenzus medzi sociálnymi partnermi s cieľom umožniť priemyslové zmeny. V súčasnosti je treba mať omnoho širšiu sociálnu agendu, aby bola Európska Únia schopná sa prispôbovať globalizácii, a taktiež pomáhala občanom prispôbovať sa meniacej realite.⁴⁷

Ďalším faktorom ovplyvňujúcim súčasnú spoločnosť sú rýchle technologické zmeny. Vyžadujú zvýšenú kvalifikáciu a vymedzujú priestor medzi kvalifikovanými a nekvalifikovanými. Prvoradým problémom tejto problematiky je, ako čo najlepšie ponúkať jednotlivcom vysokú kvalitu vzdelania a pripraviť ich na odbor či už ako pracovníkov, podnikateľov alebo spotrebiteľov.⁴⁸

Spoločenské zmeny ovplyvňuje i demografická zmena. Rast dĺžky života je jedným z najväčších úspechov v EÚ. Tento faktor však výrazne ovplyvňuje starnutie obyvateľstva, čo spôsobuje zmeny v našom spôsobe života, v práci či príprave na dôchodok. Vznikajú obavy, že sa populácia vo veku 15 – 64 rokov do roku 2050 zníži o 49 miliónov.⁴⁹ Je dôležité, aby sa zachovala dlhodobá finančná udržateľnosť európskych sociálnych modelov. EÚ spolupracuje s členskými štátmi v oblasti spoločenských výziev, podporuje reformu zdravotníctva a dôchodkového systému, vynakladá úsilie pri zaistení spravodlivosti.

Zmena klímy a nové využívanie energie vytvorili nové príležitosti v sociálnej oblasti.⁵⁰ Dôležitým cieľom je prechod k nízkoúhlíkovej ekonomike, ktorá výrazne ovplyvní blaho budúcej generácie a ďalej rozvoj a tvorba tzv. zelených pracovných miest. V tejto súvislosti je potrebné venovať pozornosť nebezpečenstvu energetickej chudoby.⁵¹

Rast a prosperita EÚ je významne ovplyvňovaná prísťahovalectvom, ktoré prispieva k zamestnanosti. Aby bolo prísťahovalectvo významné pre spoločnosť, musí byť uskutočňované úsilím o úspešnú integráciu, spoločne s učením jazyka hostiteľskej

---

⁴⁷ BEBLAVÝ, M.: Sociálna politika. S. 139

⁴⁸ Týka sa to či už odbornej prípravy, ale aj toho aký typ prípravy je potrebný pri novej forme ekonomiky. Preto EÚ vynakladá úsilie na podporu kvalifikácie, vzdelanosti, mobility vo vzdelaní, odbornej prípravy a taktiež podporuje rozvoj efektívnejších trhom práce.

⁴⁹ Tento predpoklad sa berie do úvahy z hľadiska starnutia obyvateľstva pri výdajoch v sociálnej oblasti v Európe.

⁵⁰ Analýza sociálno-ekonomických dôsledkov zmeny klímy a podpora adaptácie vyplývajú z činnosti EÚ, ktorá sa venuje medzinárodnému úsiliu o riešení týchto zmien.

⁵¹ O energetickej chudobe hovoríme vtedy, ak náklady za energiu presiahnu 10 % disponibilného príjmu domácnosti a rastie riziko neplatenie účtov a odpojenia od energetickej siete. Energetická chudoba je podľa britských úradov vážny sociálny problém. Niektoré európske krajiny však tento pojem definujú veľmi nejasne, niektoré sa ním nezaujímajú vôbec.

krajiny. To prináša aj ďalšie komplexné výzvy a vyžaduje úsilie v rôznych oblastiach ako je bývanie, vzdelanie a bývanie.

Nikdy nikto nemal v úmysle harmonizovať sociálne štandardy vo všetkých krajinách EÚ. Každá členská krajina by totiž mala mať možnosť nezávisle reagovať na svoje vlastné sociálne problémy. Aby sa však zabránilo bezohľadnej konkurencii, ktorá vzniká v rámci jednotného európskeho trhu často na úkor sociálnych podmienok, utvorila EÚ minimálne sociálne štandardy. Cieľom je zabezpečiť vo všetkých členských krajinách takú vysokú úroveň ochrany, ako je to len možné.⁵²

Budúcnosť sociálnej politiky EÚ môžeme vidieť v snahe zvýšiť zamestnanosti a vytvoriť viac lepších pracovných miest, taktiež zvýšiť kvalitu a istotu práce, v podpore sociálnej integrácie obyvateľov, v boji proti diskriminácii v rôznych oblastiach, v rovnakom zaobchádzaní s mužmi a ženami, v modernizácii systému sociálnej ochrany a podpory rozširovania EÚ.⁵³

---

⁵² SOCIÁLNA POLITIKA. Dostupné na internete:
<http://www.euroinfo.gov.sk/europedia/archiv-europedie/socialna-politika-d3.html>

⁵³ SOCIÁLNA POLITIKA. Dostupné na internete:
<http://www.euroinfo.gov.sk/europedia/archiv-europedie/socialna-politika-d3.html>

2 Lisabonská zmluva a okruhy sociálnej politiky

2.1 Lisabonská zmluva

EÚ má potenciál riešiť problémy globálneho významu, no môže tak urobiť len zlepšením spôsobu svojej práce. Tento problém sa stal cieľom Lisabonskej zmluvy. Lisabonská zmluva smeruje k tomu, aby EÚ bola demokratickejšia, efektívnejšia a transparentnejšia. Prispieva k tomu, aby Európa získala jasnejší a silnejší hlas vo svete, chráni národné záujmy a podieľa sa na tom, čo sa deje na európskej úrovni.⁵⁴

Lisabonská zmluva nadobudla platnosť 1. 12. 2009. Od tohto dátumu boli podstatne zmenené dve zmluvy, na ktorých stálo Európske spoločenstvo a Európska únia. Doposiaľ platné zakladajúce zmluvy – Zmluva o založení Európskeho spoločenstva a Zmluva o Európskej únii – boli Lisabonskou zmluvou novelizované, a to tak, že formálne zo Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva sa stala Zmluva o fungovaní Európskej únie. Označenie Zmluvy o Európskej únii zostalo zachované. O jej obsahu, ako aj obsahu bývalej Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva to už tvrdiť nemožno. Lisabonskou zmluvou zostala nedotknutá Zmluva o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu, takže popri Európskej únii bude existovať jedno samostatné spoločenstvo – Európske spoločenstvo pre atómovú energiu.⁵⁵

V Lisabonskej zmluve sú jasne stanovené ciele a hodnoty Európskej únie, ktorými sú mier, demokracia, dodržiavanie ľudských práv, spravodlivosť, rovnosť, právny štát a trvalá udržateľnosť.⁵⁶ V zmluve sa ustanovuje, že Európska únia poskytne ľuďom priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti bez vnútorných hraníc, že sa bude usilovať o trvalo udržateľný rozvoj Európy založený na vyváženom hospodárskom raste a cenovej stabilite, o sociálne trhové hospodárstvo s vysokou konkurencieschopnosťou zamerané na dosiahnutie plnej zamestnanosti a sociálneho pokroku, s vysokou úrovňou ochrany životného prostredia. Taktiež bude bojovať proti sociálnemu vylúčeniu

---

⁵⁴ Lisabonskú zmluvu podpísalo 27 štátov Európskej únie 13. decembra 2007. Zmluva môže nadobudnúť platnosť, keď ju schvália všetky krajiny EÚ v súlade so svojimi vnútroštátnymi postupmi.

⁵⁵ ČO PRINÁŠA A ČO ZNAMENÁ LISABONSKÁ ZMLUVA. Dostupné na internete:

<http://www.epi.sk/Main/Default.aspx?Template=~/Main/TArticles.ascx&MID=221&phContent=~/EDL/ShowArticle.ascx&ArticleId=27732>

⁵⁶ LISABONSKÁ ZMLUVA. Dostupná na internete:

http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/sk_SK/-/EUR/ViewPDFFile-

[OpenPDFFile?FileName=FXAC07306SKC_002.pdf&SKU=FXAC07306SKC_PDF&CatalogueNumber=FX-AC-07-306-SK-C](http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/sk_SK/-/EUR/ViewPDFFile-OpenPDFFile?FileName=FXAC07306SKC_002.pdf&SKU=FXAC07306SKC_PDF&CatalogueNumber=FX-AC-07-306-SK-C)

a diskriminácii a podporovať sociálnu spravodlivosť a ochranu. Bude podporovať hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť a solidaritu medzi členskými štátmi. Naďalej bude budovať hospodársku a menovú úniu, ktorej menou je euro a potvrdzovať a podporovať hodnoty Európskej únie vo zvyšku sveta a prispievať k mieru, bezpečnosti, trvalo udržateľnému rozvoju Zeme, k solidarite a vzájomnému rešpektovaniu sa národov, k voľnému a spravodlivému obchodu a k odstráneniu chudoby. Bude prispievať k ochrane ľudských práv, najmä práv dieťaťa, ako aj k prísne dodržiavaniu a rozvoju medzinárodného práva vrátane dodržiavania zásad Charty Organizácie Spojených národov. Toto sú hlavné ciele. Lisabonská zmluva je navrhnutá tak, aby poskytla EÚ nástroje na ich dosiahnutie.⁵⁷

Lisabonskou zmluvou sa posilňujú sociálne ciele EÚ. Je v nej ustanovené, že vo všetkých politikách a činnostiach EÚ bude prihliadať na podporu vysokej úrovne zamestnanosti.⁵⁸ Uznáva sa dôležitá úloha služieb hospodárskeho záujmu, ako napríklad verejná doprava, telekomunikácie, poštové služby, zásobovanie plynom a elektrickou energiou. Úloha EÚ v týchto oblastiach je obmedzená a členské štáty majú dostatok priestoru na riadenie dodávok, prevádzkovanie a organizáciu služieb tak, aby účinne reagovali na potreby na vnútroštátnej úrovni. EÚ sa má zdržať každej činnosti, ktorá by oslabil úlohu členských štátov pri poskytovaní služieb všeobecného záujmu, ako napríklad zdravotníctvo, sociálne služby, polícia a bezpečnostné sily a štátne školy. Mzdy, právo zhromažďovať sa a pravidlá týkajúce sa štrajkov zostávajú v právomoci členských štátov.⁵⁹

S cieľom zlepšiť kvalitu a súlad celkového sociálno-hospodárskeho riadenia EÚ sa rozvrh programu sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia preorientoval na rozvrh, ktorý bol určený pre nástroje na koordináciu hospodárskej politiky a politiky zamestnanosti. Vnútroštátne stratégie sociálnej ochrany a sociálneho začlenenia tak budú sledovať rovnaký trojročný časový plán ako programy národných reforiem so začiatkom v roku 2008 a trvaním do roku 2010.

---

⁵⁷ TAKING EUROPE INTO THE 21ST CENTURY. Dostupné na internete:

http://europa.eu/lisbon_treaty/take/index_en.htm

⁵⁸ LISABONSKÁ ZMLUVA. Dostupná na internete:

http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/sk_SK/-/EUR/ViewPDFFile-

[OpenPDFFile?FileName=FXAC07306SKC_002.pdf&SKU=FXAC07306SKC_PDF&CatalogueNumber=FX-AC-07-306-SK-C](http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/sk_SK/-/EUR/ViewPDFFile-OpenPDFFile?FileName=FXAC07306SKC_002.pdf&SKU=FXAC07306SKC_PDF&CatalogueNumber=FX-AC-07-306-SK-C)

⁵⁹ EURÓPSKA KOMISIA: Váš sprievodca Lisabonskou zmluvou. S. 3

Nová sociálna agenda na roky 2006 – 2010 sa prijala ako sprievodný program obnovenej lisabonskej stratégie a na podporu sociálneho rozmeru hospodárskeho rastu. Agenda sa zameriava na dve prioritné oblasti: posun k väčšiemu počtu lepších pracovných miest⁶⁰ a vybudovanie súdržnejšej spoločnosti.⁶¹

Lisabonská zmluva umožní ďalší pokrok v upevňovaní sociálneho rozmeru Európskej integrácie. Návrh Zmluvy o Európskej únii zdôrazňuje kľúčovú úlohu ľudských práv a demokratických hodnôt v EÚ rovnako ako sociálnych cieľov, medzi ktorými sa uvádza aj plná zamestnanosť, solidarita generácií a ochrana práv dieťaťa. V Zmluve o fungovaní Európskej únie je zahrnutá „horizontálna sociálna doložka“, ktorá uvádza: „Pri vymedzovaní a uskutočňovaní svojich politík a činností Únia prihliada na požiadavky spojené s podporou vysokej úrovne zamestnanosti, zárukou primeranej sociálnej ochrany, bojom proti sociálnemu vylúčeniu a s vysokou úrovňou vzdelávania, odbornej prípravy a ochrany ľudského zdravia“.⁶²

Sociálna klauzula Lisabonskej zmluvy vyžaduje, aby Únia pri definovaní a implementovaní svojich politík, brala ohľad na zamestnanosť, sociálnu ochranu a boj proti sociálnej exklúzii.⁶³

Lisabonská zmluva umožňuje EÚ zachovať a ďalej rozvíjať sociálne výdobytky pri úplnom rešpektovaní národných osobitostí. Medzi ciele Únie sú zaradené vysoko konkurencieschopné sociálne orientované trhové hospodárstvo, plná zamestnanosť a sociálny pokrok. Medzi právomoci Únie patrí koordinácia ekonomických politík a politík zamestnanosti členských štátov, čo pripúšťa možnú koordináciu sociálnych politík členských štátov.⁶⁴

Lisabonská zmluva uznáva aj základné práva začlenením právne záväznej odvolávky na Chartu základných práv. Obsahuje aj oddiel venovaný solidarite, v ktorej

---

⁶⁰ Pomocou Európskej stratégie zamestnanosti, Európskeho sociálneho fondu, sociálneho dialógu a modernizácie legislatívy spoločenstva v oblasti informovania pracovníkov a konzultácií s nimi, sociálneho zabezpečenia a bezpečnosti a zdravia pri práci.

⁶¹ Posilnením efektívnosti otvorenej metódy koordinácie, bojom proti sociálnemu vylúčeniu a podporou rôznorodosti a nediskriminácie.

⁶² SOCIÁLNA POLITIKA A POLITIKA ZAMESTNANOSTI: VŠEOBECNÉ ZÁSADY. Dostupné na internete:

http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/socialemploy/article_7284_sk.htm

⁶³ LISABONSKÁ ZMLUVA. Dostupné na internete:

http://www.euractiv.sk/buducnost-eu/zoznam_liniek/lisabonska-zmluva

⁶⁴ Lisabonská zmluva obsahuje „sociálnu doložku“, podľa ktorej sociálne záležitosti (podpora vysokej úrovne zamestnanosti, primeraná sociálna ochrana, boj proti sociálnemu vylúčeniu atď.) sa musia zohľadňovať pri tvorbe a uplatňovaní všetkých politík.

je uvedené množstvo práv a zásad priamo uplatniteľných v sociálnej oblasti, ako je napríklad právo na informovanosť a konzultácie v rámci podniku, právo vyjednávať kolektívne zmluvy a podnikat' kolektívne kroky, právo na prístup k bezplatným službám zamestnanosti a ochrane proti bezdôvodnému prepusteniu a právo na prístup k sociálnemu zabezpečeniu a sociálnej pomoci atď.⁶⁵

2.2 Okruhy sociálnej politiky

Sociálna politika je zámernou, cieľavedomou činnosťou štátu, ktorá sa realizuje prostredníctvom konkrétnych inštitúcií a organizácií. Ide o koncepcnú, dlhodobú starostlivosť opierajúcu sa o legislatívne určené podmienky, za ktorých sa poskytuje každodenná pomoc, čo umožňuje, aby sme v praktickom, každodennom živote mohli realizovať štátom určenú mieru pomoci tým jednotlivcom, na ktorých sa ustanovenie príslušných legislatívnych noriem vzťahuje.⁶⁶

Sociálna politika je súhrn aktivít, ktorých cieľom je zlepšovať základné životné podmienky obyvateľstva ako celku.⁶⁷

Sociálna politika je systém, ktorý tvoria podsystemy rodinnej, zdravotnej, bytovej, vzdelávacej politiky a politiky zamestnanosti. Tieto jednotlivé oblasti sa navzájom vhodne dopĺňajú, čo sa však týka ich fungovania, sú relatívne od seba nezávislé.⁶⁸

2.2.1 Rodinná politika

„Rodinná politika je systémom všeobecných pravidiel, opatrení a nástrojov, ktorými štát priamo i sprostredkovaním odobruje mimoriadny význam rodiny pre rozvoj každého človeka v spoločnosti a vyjadruje jej svoju podporu.“⁶⁹ Vzťahuje sa na široký okruh problémov a v ich riešení má prierezový charakter. Vstupuje do všetkých ostatných politík štátu s nárokom, aby sa v nich rešpektovali potreby a záujmy rodiny

---

⁶⁵ LISABONSKÁ ZMLUVA. Dostupné na internete:
http://www.euractiv.sk/buducnost-eu/zoznam_liniek/lisabonska-zmluva

⁶⁶ LEVICKÁ, J: Sociálno - právna ochrana. S. 28

⁶⁷ Sociálnu politiku môžeme chápať aj ako súhrn praktických opatrení v oblasti zamestnanosti, sociálneho zabezpečenia, dôchodkového a nemocenského zabezpečenia, sociálnej pomoci atď

⁶⁸ LEVICKÁ, J: Sociálno - právna ochrana. S. 30

⁶⁹ STANEK, V. a kolektív: Sociálna politika. S. 254

a aby slúžila ako východisko pre tvorbu ostatných politík. „Štát nie je jediným subjektom, ktorý nesie zodpovednosť za rodinu. Sú to predovšetkým rodiny samotné, zdržujúce sa na základe prirodzenej potreby komunikovať o svojich záujmoch a skúsenostiach a preukazovať si vzájomnú solidaritu.“⁷⁰

Rodinná politika taktiež vyžaduje prístup všetkých zložiek spoločnosti a vyznačuje sa komplexnou a viacrozmerovou formou.⁷¹

Súčasná Európa zaznamenala veľké zmeny v rodinnou správaní, či už ide o pokles sobášnosti, nárastu počtu detí narodených mimo manželstva, rast rozvodovosti a iné. Tieto zmeny ovplyvňujú najmä tri spoločné demografické trendy a to znižovanie pôrodnosti, starnutie populácie a rast migrácie.⁷²

Lisabonská stratégia smeruje k naplneniu cieľov v oblasti pracovných a rodinných povinností, prístupu k vzdelaniu, začleneniu sa do spoločenského diania. Tieto ciele sú súčasťou Národného akčného plánu zamestnanosti na roku 2004 – 2006, ktorý je zameraný najmä na napĺňanie Lisabonských cieľov v oblasti zamestnanosti. Lisabonská stratégia smeruje k dosiahnutiu plnej zamestnanosti do roku 2010, dosiahnutie 60% miery zamestnanosti žien a zabezpečenie zariadení poskytujúcich starostlivosť o deti a to pre 33% detí do troch rokov a 99% detí vo veku nad tri roky.

Rodine a rodinnej politike by sa mal prikladať väčší význam ako doposiaľ. Keď sa však jednotlivé odlišné systémy rodinnej politiky zjednotia, štáty nie sú schopné určovať ktoré formy rodiny podporovať. V Európskej únii platí akýsi zákon zjednocovania zákonov na európskej úrovni a to vtedy ak je to efektívnejšie než ponechať právomoc jednotlivým štátom. Naopak nevhodné je to v prípade, ak hovoríme o výrazných odlišnostiach v právnych normách spôsobených odlišnými kultúrnymi, historickými a náboženskými tradíciami. Do takýchto kultúrne odlišných oblastí patrí taktiež rodinná politika.⁷³

Európska Únia sa však rodine samozrejme nemôže vyhnúť. Spočíva to v základnom práve rodiny na sociálnu, hospodársku a právnu ochranu, ktorá vyplýva z medzinárodných zmlúv. Pritom je zaujímavé ako sa postoj Európskej únie k rodinnej politike za niekoľko rokov zmenil. V minulosti bolo hlavným cieľom rodiny

---

⁷⁰ STANEK, V. a kolektív: Sociálna politika. S. 255

⁷¹ Hlavným poslaním rodinnej politiky je integrácia všetkých kľúčových oblastí, ako sú sociálna ochrana, bývanie, verejné služby, trh práce, vzdelávanie, rovnosť príležitostí.

⁷² OSN v roku 2004 požiadalo členské štáty Európskej únie aby sa pokúsili zvýšiť svoju pozornosť na rodiny a ich problémy. Taktiež vyhlásilo rok 2004 sa 10. výročie Medzinárodného roku rodiny.

⁷³ LOJDA, M.: Nebezpečné spoločenstvá, rodina, škola a štát. S. 43

manželstvo, v súčasnosti sú za rodiny považované rodiny bez manželského zväzku a taktiež registrované partnerstvá.⁷⁴

Rodinná politika by mala spĺňať určité princípy. Kľúčovým princípom rodinnej politiky je snaha uspokojiť potreby všetkých členov rodiny. Rodina by mala preukázať svoju životaschopnosť, silu, zodpovednosť a sebestačnosť.⁷⁵

Princíp solidarity smeruje spoločnosť, aby sa zúčastňovala na riešení nepriaznivej sociálnej situácie jednotlivca. Princípy rodinnej politiky podporujú taktiež princíp zásluhovosti, ktorý vyplýva od priameho vkladu jednotlivca do spoločnosti.

Princíp rodovej rovnosti predpokladá citlivé uplatňovanie podpory harmonizácie rodinného a pracovného života.⁷⁶

Na plány a zámery v oblasti verejného pôsobenia na rodinu je potrebné monitorovanie a komplexné analyzovanie sociálno-ekonomických podmienok rodín a aspektov správania sa v rodine. Na základe týchto zistení zodpovedné osoby za realizáciu rodinnej politiky majú možnosť navrhnúť opatrenia ale aj zmeny verejnej podpory rodiny.⁷⁷

2.2.2 Zdravotná politika

Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) definovala zdravie ako stav úplnej telesnej, duševnej a sociálnej pohody, a nielen ako neprítomnosť choroby. Tento prístup k zdraviu umožňuje, aby zmenený zdravotný stav jednotlivca alebo dosahov niektorých civilizačných ochorení sa nechápal ako niečo, čo musí viesť k zníženej kvalite života. Taktiež upozorňuje na význam vyrovnávania sa s chorobou a s jej následkami v živote človeka.⁷⁸

„Zdravotná starostlivosť sa postupne vyformovala do sféry, ktorá sa stará o ľudský život a zdravie o oveľa širších súvislostiach, ako tomu bolo v minulosti. Tento

---

⁷⁴ POLÁKOVÁ, O. a kol.: Bydlení a bytová politika. S. 46

⁷⁵ Miera občianskej nezávislosti rodiny je priamo úmerná ekonomickej nezávislosti rodiny. Štát ponúka viacero nástrojov pri riešení nepriaznivých životných situácií rodiny a zdôrazňuje spoluzodpovednosť rodiny.

⁷⁶ STANEK, V. a kol.: Sociálna politika. S. 321

⁷⁷ KONCEPCIA ŠTÁTNEJ RODINNEJ POLITIKY. Dostupné na internete: <http://www.esf.gov.sk/esf/index.php?SMC=1&id=192>

⁷⁸ Z hľadiska zdravotnej politiky to môžeme chápať ako rozšírenie pôvodnej zdravotnej starostlivosti, ktorá vznikla ako dôsledok prehĺbovania spoločenskej deľby práce vyčlenením zdravotnej starostlivosti spomedzi ostatnej ľudskej činnosti.

*iný, širší prístup k zdravotnej starostlivosti je odrazom zmeneného chápania významu človeka.*⁷⁹

Zdravie a zdravotný stav obyvateľstva biologické procesy, ktoré určujú ako spoločenské faktory tak aj ovplyvňujú charakter a povahu týchto faktorov. Ľudský život a zdravie predstavujú nemerateľné hodnoty. Taktiež predstavujú ekonomické hodnoty pre celú spoločnosť nie je jednotlivca a rodinu. Zdravotná starostlivosť predstavuje výrazný faktor ekonomického rastu spoločnosti. Starostlivosť o zdravie a zdravotnícke služby predstavujú pre štát náklady a priame i nepriame investície do celkového rozvoja spoločnosti.⁸⁰

Zdravie jednotlivca možno charakterizovať na základe určitých ukazovateľov, ktorými sú prirodzený prírastok a stredná dĺžka života, čiže určité hodnoty reprodukcie obyvateľstva, ďalej môžeme hovoriť o duševnom stave a telesnom vývoji, pri ktorých môžeme brať do úvahy aj etické hodnoty zdravia. Ďalším ukazovateľom sú hodnoty a výsledky spoločenskej činnosti obyvateľstva danej krajiny. Sociálno-ekonomický význam zdravia môže konkrétne vyplývať z negatívnych prejavov v celkovom spoločenskom procese.⁸¹

Jednou z priorít pre Európsku úniu je i zdravie. V rámci prechodu medzi členskými krajinami EÚ potrebujeme mať prístup k kvalitnej zdravotnej starostlivosti, pomoci a poradenstvu. Každá krajina EÚ sa môže rozhodnúť, aké zdravotné politiky bude uplatňovať. Patrí medzi ne i právo na rovnaké štandardy verejného zdravia.

V globalizovanom svete choroby nepoznajú hranice. EÚ vynakladá ročne niekoľko miliónov eur na činnosti zamerané na zlepšenie zdravotných podmienok a bezpečnosti. Snaží sa taktiež poskytovať čo najviac zdravotných informácií a poznatkov. EÚ taktiež poskytuje členským štátom objektívne a spoľahlivé informácie o drogách a drogových závislostiach.

Možnosť slobodne vycestovať alebo pracovať v rámci krajín EÚ má zmysel len vtedy, keď sú si občania istý, že im bude poskytnutá v prípade potreby zdravotná starostlivosť.⁸²

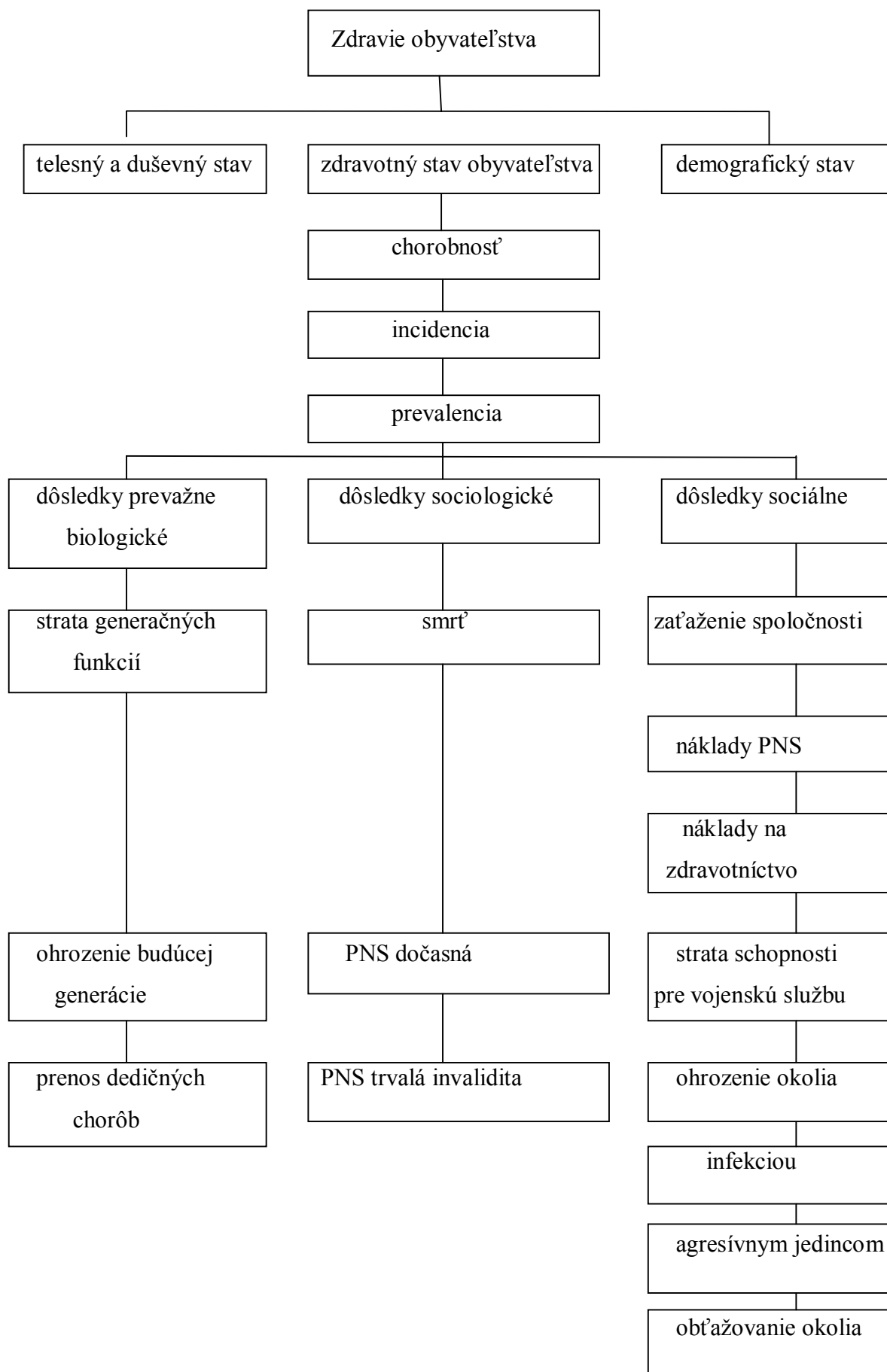
---

⁷⁹ LEVICKÁ, J: Sociálno - právna ochrana. S. 46

⁸⁰ STANEK, V. a kol.: Sociálna politika. S. 363

⁸¹ PETRÁŠEK, J: Sociálni politika. S. 72

⁸² Za určitých podmienok majú občania taktiež právo na liečbu v akejkoľvek členskej krajine v prípade aj práve necestujú.

Obrázok č.1 Stanek, V. a kol.: Sociálna politika. S. 367

Zabezpečenie zdravotnej starostlivosti viedlo k vzniku rozličných zdravotných systémov. V Európe sa zaviezli zdravotné systémy, ktoré sú prístupné všetkým občanom. V dôsledku rozvoja nových technológií narástol rozpor medzi zdrojmi a potrebami. To viedlo v jednotlivých štátoch EÚ k úpravám v organizácii financovania a štruktúre služieb.⁸³

Blahobyt európskych občanov je ústredným motívom Lisabonskej zmluvy, ktorá ďalej zdokonaľuje politiky v oblasti zdravia. Zmluva prináša opatrenia zamerané priamo na ochranu verejného zdravia, medzi inými zamerané na tabak a nadmernú konzumáciu alkoholu. V záujme zvýšenia úrovne ochrany pacientov môže EÚ ustanoviť normy pre zdravotnícke výrobky a nástroje. Okrem toho zmluva pomáha členským štátom monitorovať prvotné príznaky vážnych cezhraničných hrozieb. Ak sa tieto hrozby potvrdia, môžu členské krajiny vďaka zmluve jednotnejšie a účinnejšie aktivovať všetky dostupné zdroje.⁸⁴

2.2.3 Vzdelávacia politika

„Vzdelávacia politika je súčasťou sociálnej politiky, pretože vzdelanie je prvkom sociálneho a ľudského rozvoja a jedným z faktorov, ktorý ovplyvňuje sociálnu štruktúru spoločnosti.“⁸⁵

Vzdelávacia politika sa v oblasti získavania vzdelávania zaoberá otázkami základného vzdelania, odborného vzdelania na strednej úrovni a taktiež získavania kvalifikovaného vysokoškolského vzdelania.⁸⁶ Vo vzťahu k využívaniu vzdelania v spoločnosti je dôležitá hlavne otázka, či sú absolventi škôl pripravovaní v súlade s potrebami trhu práce. Vzdelávacia politika sa teda zaujíma aj o to, či školy poskytujú svojim absolventom také vedomosti a zručnosti, ktoré im umožňujú uplatniť sa na trhu práce.⁸⁷

---

⁸³ SNAŽÍME SA O LEPŠÍ ŽIVOT. Dostupné na internete:
http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/better_life/index_sk.htm

⁸⁴ SNAŽÍME SA O LEPŠÍ ŽIVOT. Dostupné na internete:
http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/better_life/index_sk.htm

⁸⁵ STANEK, V. a kolektív: Sociálna politika. S. 291

⁸⁶ Aktivita štátu, ktorá sa zaoberá získavaním, udržiavaním a využívaním vzdelania v spoločnosti.

⁸⁷ Vedomosti môžeme definovať ako súbor získaných základných znalostí, spojených so sociálnymi zručnosťami. Je to súbor vedomostí získaných systémom vzdelávania v rodine, na pracovisku a prostredníctvom rozličných informačných sietí, ktorý umožňuje jednotlivcovi získať najvýhodnejšie postavenie pre zamestnanie.

Schopnosť začleniť sa do spoločnosti zahŕňa aj interpersonálne zručnosti a to vzťah k práci, široký rozsah zručností a taktiež schopnosť spolupracovať v tíme a byť jeho súčasťou. Dokonalé zvládnutie týchto zručností možno získať len v pracovnom prostredí a v práci.⁸⁸

Schopnosť človeka sociálnej integrácie, schopnosť zamestnať sa a prispôbiť sa sú závislé od spôsobu, akým je človek schopný skĺbiť rôzne typy vedomostí. Jednotlivci si sami formujú svoje schopnosti a môžu kombinovať zručnosti s tými, ktoré získali v práci a s tými, ktoré nadobudli osobným úsilím počas prípravy.⁸⁹

Cieľom vzdelávacej politiky je zabezpečiť súčasný a budúci rozvoj a to poznávacej a duchovnej kapacity spoločnosti, poznatkového a vedomostného fondu. Ďalej má zabezpečiť a rozvíjať morálno-hodnotové orientácie.

Lisabonská stratégia postavila pred Európsku úniu veľmi ambiciózný plán a to aby EÚ ako celok vytvorila konkurencieschopný ekonomický celok. Vybudovať také hospodárstvo a dosiahnuť taký ekonomický stupeň rozvoja, ktorý by Európskej únii zabezpečoval stabilitu a nezávislosť. Jednotlivé krajiny tento náročný plán zapracovali do svojich národných politik.⁹⁰

Jednotlivé členské štáty nesú zodpovednosť za organizáciu a obsah systému vzdelávania, hoci určitá spoločná vzdelávacia politika neexistuje.⁹¹

Európska únia sa snaží spolupracovať s jednotlivými členskými krajinami, čo najintenzívnejšie. Nejde o akési nariadenia či príkazy, ale koordináciu a konzultácie, ktorých výsledky sú zahrnuté v bielych knihách, deklaráciách či rezolúciách.⁹²

Politika vzdelávania sa zavádza dvoma spôsobmi. Programami pre oblasť vzdelávania, odbornej prípravy a mládeže, ktoré sú financované zo strany EÚ.⁹³ Druhým spôsobom sú tzv. akčné plány, ktoré čerpajú zo širokej palety služieb a zdrojov

---

⁸⁸ EXISTUJE EURÓPSKA VZDELÁVACIA POLITIKA? Dostupné na internete:
http://www.siov.sk/refernet/public/existuje_eur_vzdel_politika.pdf

⁸⁹ EXISTUJE EURÓPSKA VZDELÁVACIA POLITIKA? Dostupné na internete:
http://www.siov.sk/refernet/public/existuje_eur_vzdel_politika.pdf

⁹⁰ LEVICKÁ, J: Sociálno-právna ochrana. S. 56

⁹¹ Európska únia jednotlivým členským štátom ponúka rôzne druhy pomoci v rámci vzdelávacej politiky. Ide o tzv. multinárodné vzdelávanie, rôzne mládežnícke a tréningové programy, možnosti výmeny študentov do rôznych krajín alebo projekty inovatívneho vyučovania. Taktiež ponúka možnosť získania siete akademických a profesionálnych expertov, zavádzanie nových technológií do vzdelávania, či medzinárodné uznávanie kvalifikácií.

⁹² VZDELÁVACIA POLITIKA A EÚ. Dostupné na internete:
http://www.euractiv.sk/vzdelavanie0/zoznam_liniek/vzdelavacia-politika-a-eu

⁹³ Programy sú riadené decentralizovaným spôsobom národnými agentúrami v jednotlivých krajinách.

expertov v oblasti vzdelávania. V súvislosti s týmito plánmi môžeme spomenúť akčný plán pre mobilitu, podporený lídrami EÚ v decembri roku 2000, akčný plán eLearnig, prijatý Komisiou v marci 2001 a akčný plán pre schopnosti a mobilitu, predstavený Komisiou na summite EÚ v marci 2002.

V oblasti vzdelávacej politiky je dôležitým pojmom Bolonský proces. Na stretnutí v Bologni sa 32 európskych ministrov školstva zaviazalo naplniť vízie, ktorých cieľom by malo byť vytvorenie „Európskej oblasti vyššieho vzdelávania“. Spolupráca v oblasti odbornej prípravy, paralelná k Bolonskému procesu, bude mať veľký vplyv na dosahovanie cieľov Lisabonskej stratégie.⁹⁴ Dvoma dôležitými iniciatívami sú Europass-Training a Európsky životopis. Dôležitým prvkom Lisabonskej stratégie je aj celoživotné vzdelávanie.⁹⁵ V roku 2001 európsky ministri školstva prijali správu o budúcich cieľoch vo vzdelávaní, v roku 2002 pracovný program na desaťročné obdobie tzv. „Vzdelávanie a obdobná príprava 2010“. Avšak na dosiahnutie Lisabonských cieľov bude musieť prejsť celá spoločnosť hlbokou transformáciou.

2.2.4 Bytová politika

Bytová politika je súčasťou sociálnej politiky, ktorá sa zameriava na jednu zo základných sociálnych istôt, ktorou je bývanie. Bývanie má výrazný sociálny rozmer popri ekonomických aspektoch. Bývanie je významným prvkom, ktorý určuje životnú úroveň jednotlivca a aj jeho sociálny status.

Bývanie sa vo vyspelej spoločnosti vníma ako základná ľudská potreba, pričom samotné bývanie vytvára predpoklady na uspokojovanie množstva ďalších potrieb. Bývanie sa zaraďuje k tzv. sociálnym právam, čiže k právam patriacich do minimálnej životnej úrovni. Toto právo je však nenárokové a nevymáhateľné. Realizácia práva na bývanie nevychádza z podstaty žiadneho zákona, ale je zodpovednosťou konkrétnej krajiny.⁹⁶

Základnou úlohou sociálnej politiky je vytvoriť podmienky na bývanie, ktoré by mali brať do úvahy celkovú a finančnú dostupnosť. Celkovou dostupnosťou sa rozumie

---

⁹⁴ BOLOŇSKÝ PROCES – vytváření evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání. Dostupné na internete: <http://www.bologna.msmt.cz/?id=BolognaProcess>

⁹⁵ VZDELÁVACIA POLITIKA A EÚ. Dostupné na internete: http://www.euractiv.sk/vzdelavanie0/zoznam_liniek/vzdelavacia-politika-a-eu

⁹⁶ POLÁKOVÁ, O a kolektív: Bydlení a bytová politika. S. 35

dostatočné veľký bytový fond, ktorý zodpovedá rozsahom, kvalitou a rozmiestnením potrebám obyvateľstva danej krajiny. Pri finančnej zodpovednosti sa zohľadňuje cena bývania a finančné možnosti obyvateľstva.⁹⁷

Bytová politika sa zameriava na dosiahnutie adekvátneho a cenovo dostupného bývania pre všetkých obyvateľov. EÚ formuluje aj ďalšie ciele pre jednotlivé členské krajiny.⁹⁸ V skutočnosti však môžeme povedať, že nejde priamo o ciele ale o nástroje k naplneniu hlavného cieľa.

Aj keď potreba bývania je spomenutá v rade medzinárodných dokumentov a taktiež v Lisabonskej zmluve, v právnych poriadkoch väčšiny krajín EÚ nemá právo na bývanie priamo vynútiteľný charakter. Financovanie bývania v krajinách EÚ je stále zaisťované kombináciou verejných financií a súkromného kapitálu. Sociálne bývanie má v EÚ rôzne definície. Či už ide o bývanie, na ktoré na výstavbu či prevádzku boli použité verejné financie, alebo bývanie pre najchudobnejšie vrstvy obyvateľstva. Široké chápanie sociálnej bytovej politiky je neefektívne, pretože podporuje aj rodiny a domácnosti, ktoré to nepotrebujú. Úzke chápanie nie je tiež efektívne, pretože v nájomnom sektore dochádza ku koncentrácii najchudobnejších vrstiev obyvateľstva. Financovanie verejnoprávnych bytov sa uskutočňuje z nájomného bez nárokov na štátne dotácie. Najchudobnejším vrstvám obyvateľstva pomáhajú adresné sociálne dávky.

Cieľom sociálneho bývania je uspokojiť bytovú potrebu tej časti obyvateľstva, ktorej chýbajú finančné prostriedky na nákladnejšie ubytovanie vo vlastnom dome, byte alebo nájomnom byte. Jednotlivé štáty vytvárajú bytovú politiku v rôznej miere, zabezpečujú právny rámec a jeho dodržiavanie a pomáhajú tým, ktorí to najviac potrebujú prostredníctvom sociálnych dávok.⁹⁹

2.2.5 Politika zamestnanosti a nezamestnanosti

„Politika zamestnanosti je cieľavedomé regulovanie zamestnanosti, prostredníctvom ktorého vláda a zamestnávateľia usilujú o zabezpečenie prijateľného vývoja v tejto oblasti.“¹⁰⁰

---

⁹⁷ LEVICKÁ, J: Sociálno-právna ochrana. S. 62

⁹⁸ Medzi tieto ciele patrí napríklad rozšírenie vlastníckeho bývania, zvýšenie objemu novej bytovej výstavby, podpora neziskového nájomného bývania a pod.

⁹⁹ ŠPIRKOVÁ, D., IVANIČKA, K., FINKA, M.: Bývanie a bytová politika. S. 165

¹⁰⁰ LEVICKÁ, J: Sociálno-právna ochrana. S. 70

Politika zamestnanosti je súčasťou hospodárskej aj sociálnej politiky. V praktickom živote sa realizuje ako jedna politika, ktorá rešpektuje hospodársky aj sociálny sektor. Politiku zamestnanosti môžeme chápať ako zhodu hospodárskej a sociálnej politiky vo vzťahu k práci a zamestnaniu.

Z hľadiska sociálnej politiky k oblasti zamestnanosti sa pozornosť venuje významu práce v živote jednotlivca alebo rodiny a k významu zamestnania. Význam zamestnania pre človeka nadobúda výrazné sociálne rozmery. Vzhľadom na význam, ktorý práca k životu jednotlivca má, sa postupne začala vnímať ako jedno zo základných ľudských práv. V zmysle medzinárodných noriem sa akceptuje právo na prácu, ale nie právo na konkrétne zamestnanie. Občan má právo obrátiť sa na kompetentné inštitúcie, aby mu ponúkli zamestnanie. Ak inštitúcia takúto možnosť momentálne nemá, občanovi vzniká nárok na finančný príspevok v nezamestnanosti.¹⁰¹

Nezamestnanosť môžeme charakterizovať ako pomer občanov aktívne hľadajúcich prácu k počtu pracovných miest. Nezamestnanosť je stav, keď jednotlivec sa nedobrovoľne ocitne bez zamestnania a zamestnanie si nedokáže nájsť. Jednotlivec, ktorý sa stal nezamestnaným, má celý rad závažných problémov. K najzávažnejším sociálnym dopadom môžeme priradiť stratu ekonomického príjmu, stratu sociálneho statusu, poruchy v sebaakceptácii a sebaodnotení, straty pracovných návykov, komunikačných a spoločenských zručností a taktiež poruchy v rodinných vzťahoch. Pri dlhodobej nezamestnanosti trvajúcej viac rokov môže dochádzať až k osobnostným zmenám ako napr. straty schopnosti pracovať.¹⁰²

Stratégia Európskej únie pre rast a vytváranie pracovných miest, známa ako lisabonská stratégia, podporuje inovácie v podnikateľstvom sektore a investíciách do ľudí. Dôraz je kladený na celoživotné vzdelávanie, podpora a výskum. Podľa stratégie by sa mali voľné pracovné ponúknuť viacej ľuďom, pracovníci by mali dlhšie pracovať, keďže dĺžka života sa predlžuje. Taktiež je treba zaistiť pracovníkom lepšie vzdelanie a kvalifikáciu a prispôsobiť sociálne ochranné systémy problémom globalizácie a mobility. Na základe stratégie by sa mala spojiť flexibilita a mobilita na pracovných trhoch so silnými sieťami sociálneho zabezpečenia.¹⁰³

Voľný pohyb osôb je jedným zo štyroch základných slobôd. Občania tak môžu voľne cestovať za účelom práce, podnikania či štúdia. Dlhodobým cieľom Európskej

---

¹⁰¹ STANEK, V. a kol.: Sociálna politika. S. 265

¹⁰² LEVICKÁ, J.: Sociálno-právna ochrana. S. 72

¹⁰³ BARANCOVÁ, H.: Európske pracovné právo. S. 25

únie je zaistiť pohyb migrujúcich pracovníkov v rámci EÚ a predchádzať akejkoľvek diskriminácii založenej na štátnej príslušnosti.¹⁰⁴ Občan členského štátu EÚ má právo získať zamestnanie na území iného členského štátu a využívanie rovnakých práv tak ako ich využívajú príslušníci daného štátu. Žiadateľovi o prácu v inom členskom štáte, v ktorom sa uchádza o prácu, musí tento štát vydať povolenie k pobytu na základe občianskeho preukazu alebo pasu. Na uľahčenie mobility pracovných síl v rámci EÚ bola vytvorená sieť tzv. EURES.¹⁰⁵ Členské štáty EU vyjadrili obavy z možného masívneho prechodu žiadateľov o prácu na svoj pracovný trh. Na základe toho im bolo umožnené zaviesť prechodné obmedzenia v oblasti pracovnej mobility. Voľný pohyb môže byť obmedzený max. sedem rokov od vstupu nových členských štátov do EÚ. Prechodné obdobie je rozdelené na kratšie časové úseky a pred uplynutím musia členské štáty informovať Komisiu, či obmedzenie chcú ďalej predĺžiť alebo nie. Zavedenie prechodného obdobia je na rozhodnutí daného členského štátu. Prechodné obmedzenia sa však nesťahujú na oblasti podnikania alebo štúdia.¹⁰⁶

Spolu s pracovníkmi, ktorý je občanom jedného členského štátu a pracuje na území iného členského štátu majú bez ohľadu na štátnu príslušnosť právo presunu taktiež manželka alebo manžel a ich potomkovia a to v prípade ak majú menej ako 21 rokov.¹⁰⁷

Hľadanie lepších pracovných miest a životných podmienok je spojené s právom pracovať, usadiť sa a žiť v ktorejkoľvek členskej krajine Európskej únie. Má sa týmto uľahčiť situácia na pracovnom trhu dvoch skupín krajín: tých s nedostatkom a tých s prebytkom pracovných síl. V neposlednej rade má prispieť k užšiemu spojeniu európskych krajín, v vzájomnom poznaní a porozumení.

Lisabonská stratégia nadobudla silu s obdobím hospodárskej krízy, ktorá postihla Európu v roku 2008. Únia navrhla opatrenia, ktoré majú viesť k pomoci riešiť prechodný dopad hospodárskej krízy na zamestnanosť a zlepšiť kvalitu práce v Európskej únii prostredníctvom lepšieho obsadzovania pracovných miest a zabezpečenia potrieb na pracovnom trhu.

---

¹⁰⁴ Jedná sa hlavne o odmenách za vykonanú právu a pracovných podmienkach.

¹⁰⁵ European Employment and Job Mobility Network, Evropská sieť zamestnanosti a pracovnej mobility

¹⁰⁶ Nariadenie Rady (EHS) č. 1612/68 – o voľnom pohybe pracovníkov v rámci Spoločenstiev

¹⁰⁷ Nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 – o aplikácii sústav sociálneho zabezpečenia na zamestnané osoby, samostatne zárobkovo činné osoby a na členov ich rodín, pohybujúcich sa v rámci Spoločenstiev.

Tvorba nových a lepších pracovných miest však nie je zadarmo. Európska únia sa snaží zaistiť dôstojné pracovné prostredie a zabezpečuje ochranu práv zamestnancov. Stanovené minimálne predpisy zahrňujú spoločné normy pre všetkých zamestnancov, ktoré sa týkajú pracovných podmienok, hromadného prepúšťania, zamestnania do čiastočnej úväzok a dobu určitú, ochrany zdravia pri práci, bezpečnosti pri práci, dovolenky či ochrany proti sexuálnemu obťažovaniu. Európska únia ďalej zabezpečuje sociálny dialóg medzi zamestnávateľmi a zamestnancami. Dobré pracovné vzťahy zvyšujú ochranu zamestnancov a zároveň podporujú konkurencieschopnosť. Európska komisia podporuje taktiež sociálnu zodpovednosť podnikov, čiže firmy, ktoré zohľadňujú sociálne otázky a otázky životného prostredia. Predstavitelia EÚ rozhodli, že dôchodkové a zdravotné poistenie sú základnými právami zamestnancov, ale náklady na ne musia byť udržateľné.¹⁰⁸

Jedným zo základných princípov politiky Európskej únie je zabezpečiť rovné príležitosti pre všetkých. Spoločné právne predpisy zakazujú diskrimináciu či už na základe pohlavia, rasového alebo etnického pôvodu, zdravotného postihnutia, sexuálnej orientácie, veku alebo náboženstva.

Jedným z veľkých úspechov Európskej únie je, že právo občanov žiť a pracovať v rámci EÚ zahrňuje tiež nároky na sociálne výhody, vrátane zdravotnej starostlivosti. Európska únia podporuje mobilitu pracovníkov, čo znamená prínos pre osobný a profesionálny rozvoj. Na podporu mobility pracovníkov zverejňujú úrady práce jednotlivých členských krajín voľné pracovné miesta na spoločnom portáli Eures, ktorý obsahuje viac ako milión voľných pracovných miest.¹⁰⁹

---

¹⁰⁸ ZAMESTNANOSŤ A SOCIÁLNE VECI. Dostupné na internete:
http://europa.eu/pol/socio/index_sk.htm

¹⁰⁹ ZAMESTNANOSŤ A SOCIÁLNE VECI. Dostupné na internete:
http://europa.eu/pol/socio/index_sk.htm

Záver

Sociálne štandardy nemožno harmonizovať vo všetkých krajinách Európskej únie. Každá členská krajina má mať právo zamerať sa na svoje vlastné sociálne problémy nezávisle od ostatných štátov. Európska únia vytvorila tzv. minimálne štandardy, aby sa zabránilo konkurencii na jednotnom európskom trhu. Cieľom je zabezpečiť čo najvyššiu úroveň ochrany vo všetkých členských krajinách Európskej únie.

Koordinácia sociálneho zabezpečenia nezavádza jednotný európsky systém. Európska Únia ponúka pravidlá na ochranu práv na sociálne zabezpečenie, v prípade ak v rámci EÚ občan zmení krajinu svojho pobytu.

Do budúcnosti EÚ vypracovala analýzy a diskusie o spôsobe organizovania systému sociálneho blahobytu. Legislatívny postup tu nebude na mieste. Sociálni partneri na trhu práce budú zastávať hlavnú úlohu. Cieľom je vytvorenie takého systému sociálnej ochrany, ktorý by sa mal stať súčasťou aktívnej politiky zamestnanosti v budúcnosti.

Lisabonská zmluva, tým že nadobudla platnosť viedla k pozmeneniu zmlúv, na ktorých stála Európska únia. Zmluva o založení Európskeho spoločenstva a Zmluva o Európskej únii boli novelizované. Zmluva o založení Európskeho spoločenstva sa stala Zmluvou o fungovaní Európskej únie.

Lisabonská zmluva smeruje v politike zamestnanosti k dosiahnutiu plnej zamestnanosti. Ďalšími nie menej dôležitými cieľmi je zlepšenie kvality práce a produktivity práce, prítlačivosť práce pre všetky osoby či už ženy alebo mužov, hlavne pre tých, ktorí sa zamestnanie hľadajú. Prispôbiť sa potrebám trhu práce, prispôbiť systém vzdelávania a kvalifikácie a zvýšiť kapitál do týchto požiadaviek.

Dôležité je takisto začlenenie z hľadiska rovnosti mužov a žien do kvality zamestnania, zlepšovania poskytovaných služieb, ktoré mužov a ženám pomáhajú sladiť súkromný a pracovný život, vytvorenie väčšieho počtu pracovných miest a kvalitnejších s cieľom podporiť ekonomickú nezávislosť.

Budúcnosť európskej sociálnej politiky a jej smerovanie predstavila Európska komisia na základe prijatia obnovenej sociálnej agendy, ktorej cieľom je modernizovať sociálnu politiku Európskej únie tak, aby zodpovedala podmienkam 21. storočia. Obnovená sociálna agenda predstavuje súbor legislatívnych a nelegislatívnych iniciatív

v sociálnej oblasti, ktoré sú v súčasnej dobe prejednávané postupne v orgánoch Rady Európy.

Cieľom práce bolo analyzovať vývoj a súčasný stav sociálnej politiky v Európskej únii. Postupne sme prepracovali význam, princípy a funkcie sociálnej politiky, historický vývoj až po súčasný stav a rozobrali zmeny, ktoré priniesla Lisabonská zmluva v rámci sociálnej politiky.

Hlavným cieľom bakalárskej práce bolo na základe teoretických poznatkov rozobrať problematiku sociálnej politiky. Tento cieľ sme postupne naplňali v jednotlivých kapitolách.

Pri spracovaní bakalárskej práce sme čerpali informácie z internetových zdrojov, literatúry a získaných skutočností.

Prostredníctvom práce sme mali možnosť bližšie sa zoznámiť s danou problematikou a priniesť teoretické poznatky, ktoré sme získali v oblasti analýzy danej témy.

Použitá literatúra

- BARANCOVÁ, H.: Európske pracovné právo. Bratislava: SPRINT, 2003. 186 s. ISBN 80-89085-13-X
- BEBLAVÝ, M.: Sociálna politika. Bratislava: ADIN, 2009. 168 s. ISBN 978-80-89244-47-8
- BOTEK, O.: Sociálna politika. Piešťany: PN print, 2009. 109 s. ISBN 978-80-970240-0-0
- EURÓPSKA KOMISIA: Váš sprievodca Lisabonskou zmluvou. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2009. 16 s. ISBN 978-92-79-12946-9
- GEFFERT, R.: Sociálna politika. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach, 2009. 148 s. ISBN 978-80-7097-740-8
- HILL, M.: Understanding Social Policy. Wiley: Blackwell, 2000. 256 s. ISBN 978-06-3121-687-2
- KOLEKTÍV AUTOROV: Politológia. Nitra: ENIGMA, 2007. 294 s. ISBN 80-89132-03-0
- KREJČÍ, O.: Mezinárodní politika. Praha: EKOPRESS, 2007. 743 s. ISBN 978-80-86929-21-7
- LEVICKÁ, J.: Sociálno – právna ochrana. 1. vyd. Bratislava: Mladé letá, 2008. 120 s. ISBN 978-80-10-01450-7
- LOJDA, M.: Nebezpečné spoločenstvá, rodina, škola a štát. Bratislava: Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2009. 78 s. ISBN 978-80-89-09640-4
- OUTRAM, S.: Social Policy. London: Longman, 1989. 108s. ISBN 978-05-8235-533-0
- PETRÁŠEK, J.: Sociální politika. Praha: Univerzita J.A. Komenského, 2007. 120 s. ISBN 978-80-86-72341-9
- POLÁKOVÁ, O. a kol.: Bydlení a bytová politika. Praha: EKOPRESS, 2006. 294 s. ISBN 808-69-2903-5
- POTŮČEK, M.: Sociální politika. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. 143 s. ISBN 80-85850-01-X
- SMEKAL, H.: Lidská práva v Evropské unii. 1. vyd. Praha: MUNIPRESS, 2009. 288 s. ISBN 978-80-210-5045-7
- STANEK, V. a kol.: Sociálna politika. Bratislava: SPRINT, 2002. 474 s. ISBN 80-88848-92-X

STRÁŽNICKÁ, V.: Európska integrácia a právo Európskej únie. 1. vyd. Bratislava: EUROKÓDEX, 2009. 312 s. ISBN 978-80-89447-00-8

ŠPIRKOVÁ, D. – IVANIČKA, K. – FINKA, M.: Bývanie a bytová politika. Bratislava: STU, 2009. 191 s. ISBN 978-80-22-73173-7

TOMEŠ, I.: Sociálna politika, teorie a mezinárodní zkušenost. Praha: Socioklub, 2001. 262 s. ISBN 80-86484-00-9

TOMEŠ, I.: Úvod do teorie a metodologie sociální politiky. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 440 s. ISBN 978-80-7367-680-3

Internetové zdroje

BOLOŇSKÝ PROCES – VYTVÁŘENÍ EVROPSKÉHO PROSTORU

VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ. [online]. Dostupné na internete:

<http://www.bologna.msmt.cz/?id=BolognaProcess> [2011-03-12]

ČO PRINÁŠA A ČO ZNAMENÁ LISABONSKÁ ZMLUVA. [online]. Dostupné na internete:

<http://www.epi.sk/Main/Default.aspx?Template=~/Main/TArticles.ascx&MID=221&phContent=~/EDL/ShowArticle.ascx&ArticleId=27732> [2011-03-12]

CHARTA ZÁKLADNÝCH SOCIÁLNYCH PRÁC PRACOVNÍKOV. [online].

Dostupné na internete:

http://www.europskaunia.sk/charta_socialnych_prav [2011-03-27]

EXISTUJE EURÓPSKA VZDELÁVACIA POLITIKA? [online]. Dostupné na internete:

http://www.siov.sk/refernet/public/existuje_eur_vzdel_politika.pdf [2011-03-21]

KONCEPCIA ŠTÁTNEJ RODINNEJ POLITIKY. [online]. Dostupné na internete:

<http://www.esf.gov.sk/esf/index.php?SMC=1&id=192> [2011-03-27]

LISABONSKÁ ZMLUVA. [online]. Dostupné na internete:

http://www.euractiv.sk/buducnost-eu/zoznam_liniek/lisabonska-zmluva [2011-03-12]

LISABONSKÁ ZMLUVA. [online]. Dostupná na internete:

http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/sk_SK/-

[/EUR/ViewPDFFileOpenPDFFile?FileName=FXAC07306SKC_002.pdf&SKU=FXAC07306SKC_PDF&CatalogueNumber=FX-AC-07-306-SK-C](http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/sk_SK/-/EUR/ViewPDFFileOpenPDFFile?FileName=FXAC07306SKC_002.pdf&SKU=FXAC07306SKC_PDF&CatalogueNumber=FX-AC-07-306-SK-C) [2011-03-12]

LISABON AGENDA. [online]. Dostupné na internete:
<http://www.euractiv.com/en/future-eu/lisbon-agenda/article-117510> [2011-03-27]

PRINCÍP SOLIDARITY. [online]. Dostupné na internete:
<http://www.cpep.sk/index.php?id=9&w=P&wid=242> [2011-02-05]

PRINCÍP SUBSIDIARITY. [online]. Dostupné na internete:
<http://www.cpep.sk/index.php?id=9&w=P&wid=67> [2011-02-05]

PROTOCOL ON SOCIAL POLICY. [online]. Dostupné na internete:
<http://europa.eu/abc/treaties/archives/en/entr8i.htm> [2011-03-12]

SFORMULOVANIE LISABONSKEJ STRATÉGIE. [online]. Dostupné na internete:
<http://www.euroinfo.gov.sk/euroagendy/agenda-eu-sr/lisabonska-strategia-3bd.html>
[2011-03-12]

SOCIÁLNA POLITIKA. [online]. Dostupné na internete:
<http://www.euroinfo.gov.sk/europedia/archiv-europedie/socialna-politika-d3.html>
[2011-02-05]

SOCIÁLNA POLITIKA A POLITIKA ZAMESTNANOSTI: VŠEOBECNÉ ZÁSADY.
[online]. Dostupné na internete:
http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/socialemploy/article_7284_sk.htm [2011-02-18]

SNAŽÍME SA O LEPŠÍ ŽIVOT. [online]. Dostupné na internete:
http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/better_life/index_sk.htm [2011-03-27]

TAKING EUROPE INTO THE 21ST CENTURY. [online]. Dostupné na internete:
http://europa.eu/lisbon_treaty/take/index_en.htm [2011-03-12]

VZDELÁVACIA POLITIKA A EÚ. [online]. Dostupné na internete:
http://www.euractiv.sk/vzdelavanie0/zoznam_liniek/vzdelavacia-politika-a-eu
[2011-04-02]

ZAMESTNANOSŤ A SOCIÁLNE VECI. [online]. Dostupné na internete:
http://europa.eu/pol/socio/index_sk.htm [2011-03-12]